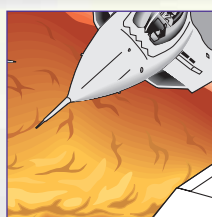

DOBŘÁ ADRESA

Z obsahu

Déjà vu

Jak se kreslí obrázek války

Princezna a bojovník

Příloha Horky Václava Bolemíra
Nebeského 2001

Déjà vu

Obsah:

Příloha

J. Říha, L. Zeman, J. Micenková,
K. Bolechová, J. Šefčík, M. Bittne-
rová, M. Čáslavský, E. Šídová,
V. Franc, J. Kočí, K. Moješčíková,
T. Makaj, M. Doubek a Ž. Procház-
ková: **Horky Václava Bolemíra
Nebeského 2001** (47)

NOVÁ NAVIGACE: KLEPNĚTE!

První stránka (titulní):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (ob-
sah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás
přenesou přímo na příslušné stránky. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na
značku „Dobrá adresa“ se otevrou naše internetové stránky
www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed
obrázku se dostanete na popisěk a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):

BYLO od č. 1/00: Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přene-
se na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se
Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém pro-
gramu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na
popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní)
stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětší obsah přes
celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové
adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše
příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na
značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu strán-
ky se přesunete na str. 2 (obsah). Klepnutí na nadpis článku ne-
bo na nadpis části článku (básně, povídky...) Vám zvětší první
sloupec s textem článku přes celou šířku okna. Klepnutí na po-
slední řádek sloupce Vás přenesou na začátek dalšího. Klepnutím
na poslední řádky článku (většinou je to podpis) Vám zmenší ce-
lou dvoustranu na velikost okna. Klepnutím na komentované ob-
rázky se Vám zvětší příslušný komentář a klepnutí na něj Vám zase
zmenší celou dvoustranu na velikost okna.

KLEPNĚTE SEM!

**DOBRÁ
ADRESA**

O čem se (ne)mluví

Martin Belásek: **Dějà vu** (lesk i bída obsahu a formy) (4)

Jakub Šofar: **Tajný seznam IX.** (6)

Karel Lišaj: **Naštvaný esejeek poosmé... O těch, co žijí** (8)

Hudba

Vítek Mrázek: **Tara Fuki: Co se v nás odehrává v noci** (10)

Jakub Šofar: **Cestou dál...** (14)

Média

Miroslav Cingl: **Jak se kreslí obrázek války** (16)

Pavel Cácha: **Dějà vu? (Neruda to věděl...)** (20)

Jan Neruda: **A zase sněm, pak Pruské odměny...** (20)

Výtvarné umění

Petr Jiška: **Lesk či bída figurace (S. Podhrázký)** (22)

Cesta na jihozápad II.

Tomáš Koloc: **Tindaro** (24)

Divadlo a film

Ondra Kavalír: **Princezna a bojovník** (26)

Irena Prázová: **Moulin Rouge!** (28)

Martin Belásek: **Lesk i bída pana Sloana** (32)

Ľubo Lukčo: **www.norway.today.de** (34)

Literatura

Jakub Šofar: **Neočekávaný půvab proletarizace** (38)

Historie

Blanka Ronová: **Kateřina II. Lesk a bída biografie** (40)

Martin Groman: **Nad studií o Postupimské konferenci** (44)

Podobrazník

Honza Hanzl: **O pozdravu** (46)

Na titulní stránce: „A Swiss valley inn“, k článku na str. 26 minulého čísla a také k článku na str. 4 tohoto čísla (případně k článku na str. 24 tohoto čísla), fotobanka Corel Corporation

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 12, ročník 2. E-mail: dobraadresa@first-net.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Štefan Švec. Redakce: Miroslav Cingl, Martin Groman, Jan Los, Vladimír Novotný, Jan Petružela, Kateřina Rudčenkova, Viki Shock, Jakub Šofar. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Li-bor Koudela. Neoznačené fotografie a kresby archiv redakce či Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou MK ČR. Redakci nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafin a FirstNet a. s.

Naši milí,

tento úvodník je mimořádný. Je osobní a nechte se dobře, stejně jako se dobře nepsal. A dokonce prosí.

Nečtu si v novinách zprávy o neštěstích. Nečtu si o dopravních nehodách, o vraždách, nečtu si plakátky o tom, že se někdo ztratil, protože se bojím, že poznám známé. Jsem kretén.

Když se něčeho bojíte, stane se to. Před několika týdny se v Albánii ztratili Michal Pavelka, Honza Pavelka a Lenka Tučková z Řevnic. Kdysi jsem tam bydlel a s prvními dvěma chodil do jednoho oddílu. Skvělého oddílu. Michala jsem po šesti letech potkal letos těsně před prázdninami. Bylo to dobré setkání, nezměnil se.

Teď je šest měsíců poté. Maminka obou bratrů se před pár dny vrátila z Albánie, kde vystoupila v médiích a snažila se vypátrat něco o svých dětech. Zatím bezvysledně.

I přesto existuje řada důvodů, proč věřit, že jsou naživu. Je možné, že byli uneseni, je možné, že se dostali do konfliktu s místními vesničany a skrývají se v horách. Poslední ověřená informace o jejich pohybu je z poloviny září.

Znám oba bratry. Jsou to lidé, pro které stojí za to udělat skoro všechno. Totéž platí o slečně, která jela s nimi, už jenom proto, že jela právě s nimi. I když je neznáte, věřte mi. Víte-li o jakékoliv možnosti, jak pomoci či se něco dozvědět, prosím využijte ji. Každopádně si projděte stránku www.ztracenivalbanii.cz. Přimějte k pomoci svou firmu, umístěte banner na své stránky, rozvěste letáky, které jsou k dispozici. Kontaktujte známé, máte-li spojení na Albánii, přispějte znalostmi o ní, víte-li cokoliv důležitého. E-mailové spojení je rodice.sos@centrum.cz. Ano, připojím i číslo bankovního konta, a nebojím se toho. Zní: 03 900 613 69 / 0800.

Tento úvodník je mimořádný. Kdybych se díval kolem sebe, mohl být napsán dřív. Mohl a měl. Pomozte...

...

Jinak je toto číslo Dobré adresy věnováno fenoménu Déjà vu. Schválně jestli přijdete na to, v čem všem jsme se vám snažili ten pocit navodit. Dali jsme si s tím docela práci. Oprostěte se při čtení od všeho zlého a dobře se bavte.

Štefan Švec

Déjà vu

Déjà vu

O
čem
se
(ne)
mluví

(lesk i bída
obsahu
a formy)

(lesk i bída
obsahu
a formy)

Déjà vu

ho, že něco přesně podobného, něco podobného už znají, že něco podobného se už před dávným a neurčitým časem událo, ba že mohou přesně popsat, co bude tak, jak se to něco podobného, něco přesně podobného, něco podobného už před neurčitým časem událo, právě pokračovat. Ten pocit bývá neurčitý, podobný jako sen, na který se nelze přesně rozpomenout, zůstává z něj jen neurčitá, nejasná, snu, na který se nelze rozpomenout podobná chimérická vzpomínka, prázdný otvor po vědomí, přesném vědomí, že něco podobného, něco přesně podobného, něco podobného už tu bylo a bylo tu přesně. Zkuste něco takového zažít a nevěřit pak Nietzscheho Věčnému návratu... Zkuste něco takového zažít a nevěřit pak Nietzscheho Věčnému návratu...

Takový večer jednou už byl,
takový vítr jednou už vál...

Fráňa Šrámek

Některý věci se nemusej
opakovat

Jan Říha

Co znamená déjà vu? Déjà vu znamená „již viděné“. Je to psychologický (možná parapsychologický) fenomén. Je tolik rozšířený, že už nelze ani podezírat ty, co ho zažili, z výmyslů a pouhé snahy zaujmout. Ti, co ho zažili (a možná si vymýšleli a snažili se zaujmout), měli najednou uprostřed řeči, cesty, večere, soulože či libovolné jiné situace najednou pocit, že něco podobné-

Déjà vu naruby se jmenuje jedna

báseň Jana Štolby. O Déjà vu

výslovně psali Henri Bergson,

Dromard a Albes, Charles Dickens

v Davidu Copperfieldovi, Kleist,

Blanqui, Březina a spousta dalších.

Všichni ho popisují z vlastní

zkušenosti – všichni ho zažili.

Déjà

(lesk i bída

obsahu

a formy)

Déjà

Déjà vu je všude kolem nás. I ve slovnících. Hledal jsem ve slovnících déjà vu a našel jsem ho. Všechny slovníky popisují déjà vu jako „již viděné“. U šestého slovníku máte neodbytný pocit déjà vu. Jen jeden slovník kalí ten mystický zážitek. Je to velký Masarykův slovník naučný. Heslo déjà vu vás odkáže „viz fausse reconnaissance“. Fausse reconnaissance vás odkáže „viz klamy psychologické“. „Klamy psychologické“ ve slovníku nejsou, nalézají se tu jen „klamy smyslové“. Klamy smyslové vás odkážou „viz iluze a halucinace“. V ilusích ani v halucinacích není o déjà vu ani slovo. I celá tahle slovníková anabáze je svým způsobem déjà vu, už jsem ji někde viděl, něco mi neodolatelně připomíná...

Déjà vu je všude kolem nás. I v umění. Třeba v hudbě. Kolik jen zpěváků a skupin mělo v poslední době potřebu nahrát píseň s názvem Déjà vu! Připomenu jen některé: Skupina Alias, Michal Tučný (na desce Jižanský rok), Argema (Z Prlova do New York City) Vladimír Mišík a ETC... 3, Michal Dvořák a David Koller v hudbě k filmu Poslední přesun...

Déjà vu je všude kolem nás. Je to původní název hry Ztráty a nálezy brněnského HaDivadla. Déjà vu naruby se jmenuje jedna báseň Jana Štolby. O déjà vu výslovně psali Henri Bergson, Dromard a Albès, Charles Dickens v Davidu Copperfieldovi, Kleist, Blanqui, Březina a spousta dalších. Všichni ho popisují z vlastní zkušenosti – všichni ho zažili. O všech píše Otokar Fischer ve specializované studii z knihy Duše a slovo, z níž jsem mohl většinu svých literárních znalostí o déjà vu ukrást. Déjà vu se věnuje Jiří Rulf v jedné básni z Posledního příběhu. Sbírka Poslední příběh se jmenuje podobně jako film Poslední přesun. Nepřipadá vám to zvláštní? No, on to je ve skutečnosti Polední příběh, ale to je jedno. Judy Hallová psala o déjà vu ve stejnojmenné monografii, která vyšla loni i česky. Je velmi parapsychologická.

Déjà vu je všude kolem nás. I ve slovnících. Hledal jsem ve slovnících déjà vu a našel jsem ho. Všechny slovníky popisují déjà vu jako „již viděné“. U šestého slovníku máte neodbytný pocit déjà vu. Jen jeden slovník kalí ten mystický zážitek. Je to velký Masarykův slovník naučný. Heslo déjà vu vás odkáže „viz fausse reconnaissance“. Fausse reconnaissance vás odkáže „viz klamy psychologické“. „Klamy psychologické“ ve slovníku nejsou, nalézají se tu jen „klamy smyslové“. Klamy smyslové vás odkážou „viz iluze a halucinace“. V ilusích ani v halucinacích není o déjà vu ani slovo. I celá tahle slovníková anabáze je svým způsobem déjà vu, už jsem ji někde viděl, něco mi neodolatelně připomíná...

(lesk i bída

obsahu

a formy)

Déjà vu

Já sám jsem zažil déjà vu nedávno, když jsem uviděl v tramvaji moc hezkou slečnu a měl jsem pocit, že to, co přijde, už se stalo a musí to tak následovat. Věděl jsem, že se k ní přiblížím až nebezpečně. Věděl jsem, že jí poliju kabát citronádou. Věděl jsem, že mi bude nadávat do idiotů a tak dále.

Déjà vu je zkratka všude kolem nás. Občas se citlivějším povahám ukáže, a v tu chvíli je jasné, že Věčný návrat není jen výmysl. Déjà vu je díra po skutečné, už nastalé události. Možná události ze snu. Láska na první pohled je vždycky déjà vu – připadá nám, že toho kohosi známe už odjakživa.

Déjà vu je možná důkaz o reinkarnaci. Nebo o archetypech. Možná je to výplod chorých mozků. Možná je to výplod chorých mozků. Možná je to výplod chorých mozků. Možná je to výplod chorých mozků. Možná je to výplod chorých mozků...

Martin Belásek

Každý by měl mít tajný seznam toho, co by chtěl
v životě zažít, a neříkejte, že to tak není, protože
pak bych musel vyrukovat s průměrem od

Tajný seznam

Tenhle začátek je „fakt dobrej“,
proto ho už nikdy nebudu měnit.

Každý by měl mít tajný seznam
toho, co by chtěl v životě zažít,
a neříkejte, že to tak není, proto-
že pak bych musel vyrukovat s průměrem od
starého, dobrého Freuda o masturbaci, a ne-
říkejte, že to neznáte...

Tenhle začátek je „fakt dobrej“, proto ho
už nikdy nebudu měnit.

Minule jsem „pro vás poznal“, jak fungu-
je schvalování obálky, tak to můžu ze sezna-
mu vyškrtnout a nahradit něčím jiným. Tak-
že seznam teď vypadá:

- Poznat jak funguje „práce s talenty“
- Poznat jak funguje „udělání autora“
- Poznat jak funguje prezentace knihy...

Každá klobása má svůj konec a i tajný sez-
nam, který mám v sobě ukryt z dob, kdy jsem

se idealisticky/idiotsky domníval, že vydáváním knih či čehokoliv „li-
terárního“ změním sebe i svět, nemá smysl dál exploatovat. Není to
trošku zvláštní? Ne že by nebylo co psát, ale každý by si něco v sobě
měl nechat na příště, na nějaké nové, jiné příště. Jedno, zda jde o zby-
tek sil, nebo nápadů, nebo vzpomínek, nebo lásky. Když čtu, že někdo
ze sebe vydal vše, pak očekávám, že někde bude i zmínka o tom, kdy
se bude konat rozloučení se zesnulým. Vydat ze sebe vše je volovina...

Tak něco o „práci s talenty“.

Talenti/y, talenti/y, kde vy jste se tu vzali/y... Začíná to dopisem
s příloženým stádem slov. *Milá redakce, vážený pane redaktore, mi-
lí..., vždy jsem měl výborné slohy, už od pěti let píšu básničky, nebylo pa-
pírku, který bych nepopsal..., kamarádům se verše hodně líbí, a tak
jsme si doma řekli, abych to zkusil, paní ředitelka četla moje verše škol-
ním rozhlasem, protože moje prateta zná pana Žáčka, tak mu to dala
přečíst a jemu se to také líbilo..., je to tak nějak ve mně, chci svou poezií
změnit svět, myslím, že v současném marasmu mám co říci, cítím velké
pnutí, když čtu slavné básníky, vím, že jsem lepší..., prosím o otištění*

starého, dobrého Freuda o masturbaci, a neříkejte, že to neznáte...

svých básní, hlavně té V prostoru mé duše, ta je nejlepší, nejde mi o honorář, pošlete ho na konto SOS vesničky, zároveň vám posílám číslo svého účtu, nemyslete si, že nepoznám, kdo použil mé nápady..., a těším se na Vaši příznivou zprávu, kdyby se vám to nelíbilo, tak žádám o vysvětlení, mohl by mi někdo k tomu napsat pár řádek...

Talenti/y, talenti/y, kde vy jste se tu vzali/y... Všechny knižní, časopisecké i novinové redakce jsou plné takových dopisů, mohly by se z nich lisovat stěny kanceláří, redaktori by si z nich mohli pořizovat alba, portfólia a měnit si je na burzách talentů. A doma by se mohli (redaktori) a mohly (redaktorky) omlouvat svým druhům a družkám: v sobotu máme aktiv, zase tu „práci s talenty“.

Talenti/y, talenti/y, kde vy jste se tu vzali/y... Když talent „přežije“ dva měsíce marného čekání na odpověď a odváží se navštívit vytipovanou redakci, může dojít k několika variantám „střetu s literárním provozem“.

1) Tam, kde by měla redakce být, je cukrovar, úřadovna policie nebo bazar na mobily s 24hodinovým provozem.

2) Hned za dveřmi sedí nekompromisní literární dveřnice, která nepustí: *nemáte domluveno, nikdo tady není, mají schůzi, to jste vy s těma špatnejma veršema, pan redaktor tam má nějakého talenta....*

3) Přijdete do chlívku, kde jsou všichni napaření, váš básnický idol blíže z okna a přes zakouřenost není ani vidět fotka Xavera Šaldy na stěně.

4) Ujme se vás elévka redakce, nadržovaná kádruvačka rýmů, která vám vysvětlí, že bez ní to nepůjde, ať nejdřív něco pošlete jí, a přitom vám vnutí oxeroxovanou pozvánku na její čtení milostné poezie v klubu Androméda v Třinci.

5) Šéfredaktor vás vezme na oběd, vychválí vaši tvorbu do nebes, potykáte si, dozvíte se, s kým má tenhle dítě a proč onen dostal cenu za nejvíce samohlásek ve svém díle. Pak mu zazvoní mobil, šéfredaktor ještě stihne zavolat, že vás má v přízni. Oběd zaplatíte vy a padne na to celé kapesné.

6) Máte štěstí a jste uveden do literárního laboratoře. Čtyři zjevové urputně buší do počítačů nebo hrajou solitér nebo sjíždějí hambárny. Chvilí čekáte, a když se nic neděje, zakašlete a řeknete, že jste přinesli nějaké povídky. Ten, do kterého byste to řekli nejméně, stoupne, podívá se skrze vás a vy se v jeho několikaminutovém mrtvém pohledu buď utopíte a nebo tam naopak najdete pochopení. Myslím, abychom si rozuměli, pochopení na vaší straně. Celá redakce už dávno pochopila.

Když se vám podaří proklouznout skrz nástrahy literárních předsíní, je velká pravděpodobnost, že ve vás něco je. Kdo zanechal svoje ideály na zátarasech v minovém poli, tomu není dáno, aby se stal spisem. Ať to zkouší raději v bankovníctví. Až za pár let poveze tu svoji nebo toho svého posledním modelem bavoráku na projíždku, může utrousit pár veršůků a zabrzdit rozjezd celé té poetické chvilky předpokladem: *Já jsem byl/a velkej talent... ale osud měl se mnou jiné plány. To víš, literatura, to je služba...*

„Práce s autory“ to je jedna velká kaple v tom chrámu tvorby, vždy, když chvátáme k hlavnímu oltáři, měli bychom se tu zastavit, pokleknout na chvíli a setrvat v krátkém zamyšlení...

A tak jste aspoň trochu, doufám, pochopili, jak funguje „práce s talenty“.

Jakub Šofar

Esejko... Esejko... Z Naštvaných esejků Karla Lišaje

Poezie neznamená
slyšet, poezie znamená
prožít, prožít, procítit, na
dřeň, do kostí a krve
prožít cokoliv, pochopit
to ne jen rozumem, ale
tělem, zadrhnutým
hrdlem, slzami v očích,
řehotem na vykloubení
sanice, pěstí vystřelenou
do vzduchu radostí či
odporem.

J Jsme doba úpadku! Všichni žijí. Jezdí po světě, seznamují se s lidmi, stávají se jim události. Chudáci...

Tam, kde zem duní kopyty stád, v nedotčené přírodě, v cizích krajích či kdekoliv, kde je svět plný života a věcí, tam se většinou děje houby. Teprve bez podnětů, v nedobře poklizené cimře, v suchých a nepohledných čtyřech stěnách má svobodný duch šanci rozeběhnout se a zažít skutečné dobrodružství. Zhebněte děje, které trapně zorganizovala sama příroda a kauzalita! Mnohem nebezpečnější a hlubší jsou jiné příběhy, leckdy bez událostí, příběhy za zavřenými víčky, příběhy nehýbajících se trosek, příběhy odvážných ležících snilků, stále na hranici mezi explodující euforií a zoufalým šílenstvím!

Hned za snílky pak jsou nejodvážnějšími z lidí čtenáři. Stáda profesorů dusající dějinami dumala, co je pravá poezie. Slyšeli, četli, a z vlastního čteného toužili vypreparovat Jádro. Kde je esence, ptali se, co musí být řečeno, aby nacupitala poezie?

Je putna, co je řečeno! Poezie neznamená slyšet, poezie znamená prožít, prožít, procítit, na dřeň, do kostí a krve prožít cokoliv, pochopit to ne jen rozumem, ale tělem, zadrhnutým hrdlem, slzami v očích, řehotem na vykloubení sanice, pěstí vystřelenou do vzduchu radostí či odporem. I pravda se dá prožít, tedy každá pravda se dá jenom prožít, a nikdy pochopit, protože každá pravda má svou protipravdu, pravdu protikladnou, ne víc a ne méně pravdivou. Tím, že je prožita, stává se pravda pravdou, pravda jenom pochopená je lež.

Pravdy, myšlenky a city nám dává prožít život. Když se naštve nad lži v televizi, je to poezie, když se bojíte o ztracené dítě, je to poezie, každý hezký nosík ve vás vyvolá tři půdy poezie, každý úsměv, každý zmatek z nově objevené složitosti světa, každý soucit

Esejko... Esejko...
z Naštvaných esejků
Karla Lišaje

Poezie
není věcí
autora
(či Boha),
a příliš ani textu
(či světa),
poezie je jen
a především
parketou
čtenáře.

čtenář,
co
i
o

s třesoucí se žebrající duchodkyní, každé kopnutí do ní je poezie. Poezie chce odvalu. Jen ti nejdovážnější ji vydrží zažít víc jak párkrát týdně, a nejdovážnější jsou hlavně čtenáři. Proti čtení je život nuda, knížky nabízejí mnohem víc poezie na mnohem menším prostoru než život, který poezii rozstrkává a schovává na nejneuvěřitelnější místa, kde je ji třeba hledat. Knížka je poezie instantní, se všemi výhodami i nevýhodami toho stavu.

Poezie není věcí autora (či Boha), a příliš ani textu (či světa), poezie je jen a především parketou čtenáře. To, že profesor nenajde poezii v edici Harlequin Desire, ještě neznamená, že ji tam nenajde zamilovaná sextánka. Anebo sextán. A ti by ji třeba zase

marně hledali v experimentech skupiny Ra. Poezii si v sobě tvoří čtenář sám, a básníkem není ten, kdo ji píše (to může být vedlejší důsledek přemíry poezie stejně jako jejího nedostatku), ale ten, kdo jí má v sobě nejvíc. A nejvíc jí v sobě mají snílci. A proto tam, kde zem duní kopyty stád, v nedotčené přírodě, v cizích krajích či kdekoliv, kde je svět plný života a věcí, se většinou děje houby. Teprve bez podnětů, v nedobře poklizené cimře, v suchých a nepohledných čtyřech stěnách má svobodný duch šanci rozeběhnout se a zažít se světem skutečné dobrodružství...

Tara
Fuki: Cose v nás
odehrává
v nociTARA
FUKI
piosenki do snu

Dvě violoncella, dva hlasy, dvě dívky. Nástroje, které disponují snad nekonečnou škálou barev, hlasy, které nálehavě promlouvají, hladí i jitří, dívky, jejichž půvab vnímá posluchač jako samozřejmý doplněk krásy, jež se zve Tara Fuki. Toto duo, které vzešlo z moravské alternativní hudební scény, nyní v péči brněnského vydavatelství Indies Records vydává své první album nazvané **Piosenki do snu**.

Na konci října se v Paláci Akropolis na Žižkově konal křest tohoto výjimečného dílka. Ačkoli Tara Fuki nehrají nijak dlouho, jejich pověst je předchází: sál Akropole byl zaplněn a produkce dua byla s každou další skladbou přijímána se stále nadšenějšími ovacemi. Publikum ovšem nejdříve přivítalo a navnadilo skoro k tanci kvarteto „ze země Tara Fuki“ Second Hand Twilight spontánním zpěvem doprovázeným bubínky. K radostné a zároveň slavnostní náladě večera přidal své i „křtitel“, „velký Tarafuk“ Petr Nikl, proslavený hojně navštěvovaným a komentovaným projektem Hnízda her v pražském Rudolfinu: jeho příjemně švihlé vystoupení v polovině večera posluchače rozesmálo i okouzlo. Přestože Afričané ze Second Hand Twilight i Petr Nikl, obřadník, zpěvák a hračička, byli strhující, večer patřil samozřejmě dámám.

Dorota Blahutová ani Andrea Konstankiewicz nejsou žádné debutantky. Za sebou mají praktické i teoretické hudební vzdělání – obě vystudovaly svůj nástroj na konzervatoři a seznámily se při studiu hudební vědy na brněnské univerzitě – i zkušenosti s vystupováním mimo hájemství tzv. vážné hudby. V tomto ohledu je možno považovat Andreu za zkušenější: zatímco Dorota byla na konci devadesátých

let členkou seskupení Lippany, Andrea paralelně s Tara Fuki účinkuje v respektovaném mezinárodním souboru Rale a brněnské kaple BOO a s hudebníky z těchto skupin natočila dohromady už tři CD (Kytarista Josef Ostřanský a bubeník Pavel Koudelka, její spoluhráči z těchto kapel, zdůraznili dynamičnost hudby Tara Fuki jako hosté ve dvou skladbách pražského koncertu).

Snaha přiblížit a zařadit hudbu Tara Fuki by nás dovedla ke jménům, jako je Iva Bitová na jedné straně nebo akustický bigbít českoamerických Deep Sweden na straně druhé. Ve všech jmenovaných případech umocňuje nadání a hráčskou i autorskou suverenitu ženskost, se kterou posluchačky přirozeně souzní a která – z pohledu muže – dodává jejich skladbám odstín intimity, zdůvěrnění – a vzrušení nejen z latentního erotického napětí, ale i ze setkání s ženským prožíváním zjevného i skrytého světa, kterému muž může leda s láskyplným údivem a neurčitým odstínem obav přihlížet (pokud neprchne do ulity chtěné maskulinní nadřazenosti), ale nikdy ho nemůže plně sdílet. Není to trochu příjemně zvláštní?

Ve všech jmenovaných případech umocňuje nadání a hráčskou i autorskou suverenitu ženskost, se kterou posluchačky přirozeně souzní a která – z pohledu muže – dodává jejich skladbám odstín intimity, zdůvěrnění – a vzrušení nejen z latentního erotického napětí, ale i ze setkání s ženským prožíváním zjevného i skrytého světa, kterému muž může leda s láskyplným údivem a neurčitým odstínem obav přihlížet (pokud neprchne do ulity chtěné maskulinní nadřazenosti), ale nikdy ho nemůže plně sdílet. Není to trochu příjemně zvláštní?

Tara Fuki

Podobně jako zpěvní
party mají interpretky
rozděleny i texty:
každá zpívá své
vlastní strofy, jen ve
třech písních použila
Dorota verše
polského básníka
Krzysztofa
Baczynského a na
jednom textu
spolupracovaly obě
členky dua.

Vnímat hudbu Tara Fuki při koncertě snad nám nejlépe pomůže poznat úlohu každé z dívek v jejich duu: z údajů v bookletu CD víme, že hudba je dílem kolektivním – a skutečně obě cella hrají v dokonalé koexistenci, vzájemně se doplňují, rozprávějí v dialogu a pozpěvují v duetu, obě plně schopné vyjádřit nejširší škálu barev i emocí. Jejich hudba se přirozeně pohybuje nad žánry: zatímco nástrojové obsazení a suverenita obou hráček by ji mohlo jednoznačně odkazovat do koncertních síní, roste a sílí někdy až k rockové přímočarosti a dynamičnosti. Zvuk nástrojů se pohybuje od tichých jemných melodických motivů hraných pizzicatem až k hutným, temným a dynamickým rytmickým figurám, které prochvívají celým posluchačovým tělem.

Neméně podstatnou složkou hudby Tara Fuki je zpěv. Většinu písní zpívá Dorota, Andrea jí vystřídá např. ve znamenitém Snu, většinou ji však hlavně podporuje druhým hlasem Dorota hraje i zpívá s maximálním soustředěním a v její tváři se nepohne ani sval, ale pod napjatým povrchem jejího obličejového tušíme emoce, které garantují důvěryhodnost velmi osobních textů, které zpívá. Naproti ní Andrea jako by se hudbě poddávala mnohem snadněji, každý pohyb a zvrát v hudbě jí rozehrává i tvář.

Hraje i zpívá s plným prožitkem i požitkem.

Podobně jako zpěvní party mají interpretky rozděleny i texty: každá zpívá své vlastní strofy, jen ve třech písničkách použila Dorota verše polského básníka Krzysztofa Baczyńskiego a na jednom textu spolupracovaly obě členky dua.

Jedno z ústředních témat textů se objevuje v názvech jako Sen, Noce zle, Kolysanka. „To, co se v nás odehrává v noci, je úplně jiné a mnohdy i pravdivější než to, co vidíme ve dne,“ říká Andrea. Všechny texty – a to je dalším poznávacím znamením Tara Fuki – jsou v polštině. Tato volba není na severu Moravy nijak nelogická, ale geografická poloha samozřejmě nebyla důvodem, proč zpívat v jazyce pro Čechy ne naprosto srozumitelném. Dívky ho zvolily pro jeho „měkkost“, která – alespoň z mužského pohledu – ladí s citlivostí nejintimnějších vztahů mezi mužem a ženou, jež jsou tématem textů většiny písniček. Cizí jazyk zde jakoby i tematizoval obtíž takových vztahů: ne vždycky posluchač zachytí všechna nezvykle znějící slova, ne vždy je porozumění mezi dvěma lidmi úplné...

Na plakátu, který oznamuje koncerty Tara Fuki, vidíme obě dívky s jejich instrumenty: odcházejí směrem od objektivu, Dorota v bílém hledí před sebe, černě oblečená Andrea se napolo pootáčí, jako by nás zvala, abychom se připojili k jejich cestám do krajiny noci a snu, do krajiny Tara Fuki. Zapamatujme si dobře toto jméno: bylo by škoda tohoto pozvání neuposlechnout.

Vítek Mrázek

„To, co se
v nás
odehrává
v noci, je
úplně jiné
a mnohdy
i pravdivější
než to, co
vidíme ve
dne,“ říká
Andrea.

*Tara Fuki:
Piosenky do snu.
Indies Records 2001.*

Cestou

Dneska aspoň jeden
úlovek. John Hiatt,
americký zpěvák
a kytarista (hrál např.
s Ry Cooderem), byl
nejprve znám jako
skladatel (psal i pro
I. Popa nebo
Dr. Felgooda).

Tak – pokračuji v masakru z Bontonlandu. Tři dni jsem vydržel tam nejít, a pak už jsem zase musel... Za 199 korun byla k mání pátá řadovka **Paula Simona** *Still crazy after all these years*. Asi nejazzovější Simonova deska (1975), nicméně dost úspěšná. 10 skladeb zcela autorem pokrytých (pardon, druhá skladba *My little town* je uvedena mottem z Teda Hughese), pod jednou skladbou je podepsán jako producent bývalý parťák a necharismatický herec, blondýn Art G... *Graceland* je daleko, tady ještě pořád stojíte na mostě přes rozbouřené vody.

Tatáž cena platila pro už taktéž jednou zmiňovaného **Santanu**. Řadový „výпуск“ z roku 1977 *Festival* (11 skladeb) nemůžete nechat v regále. To by byla urážka boha Náhody. To, že se vám náhodou podaří nalézt bonanzu (nevíte, co dříve koupit), není důvod přehlížet klasiku. Jsou-li peníze, je třeba lisovat, dokud šťáva teče...

Kdyby Stravinskij nebo Varese poslouchali: *They pissed on us, HARRY! They fuckin' pissed on us! Look at my fox!*, možná by se divili, že to spáchal někdo, kdo se hlásí k jejich jménům jako k hlavnímu zdroji své tvorby. Nebo jinak: Kdo z vás starších neměl někde vylepený plakátek, na kterém sedí ON a kadí do mísy? No jasně, velký přítel českého lidu (možná až když zjistil, kolik zde má fanoušků), **Vincent F. Zappa**. Jeho diskografie je úžasná, stejně tak počet pirátů a jeho vliv na českou kulturní scénu je také nezměřitelný, i když možná více šlo o idol, o symbol, o štít než o hudbu samou. Není to trochu zvláštní? Ale každý by měl mít ve své diskotéce aspoň nějaký jeho kousek (nechtějte, abych si náhodně udělal prověrku). *Uncle Meat*, *Freak Out*, *Absolutely Free* atd., já jsem byl zamilován do *Zoot Allures* a fascinovaně jsem poslouchal *200 motelů*, protože mi předtím někdo pouštěl Schönberga, a ono to i tam všechno bylo... No a teď, když se v Bontonlandu objevili/y Zappové vydání firmou Rykodisc, tak jsem dlouho přemýšlel, co zakoupit... až jsem pustil 299 korun za 2CD (původně 900), jež vznikly z 3 LP *Thing-Fish* z roku

do...

1984. Jak píše editor v přiloženém seznamu Zappových prací, jde o *FZ Night At The Opera*, kde jsou použity oblíbené písně v novém přepracování. Já jsem byl potěšen skladbou *The 'Torchum' Never Stops*, která je právě ze *Zoot Alures*, ale místo *Torchum* je tam *Torture*. O čem to celé je, prostě... o všem.

Kanadská skupina **Band** patří ke kulturním a k tajemným, jejich vlastní tvorbu zas nikdo tak moc nezná, ale „sláva“ jim vyrostla díky tomu, že několikrát spolupracovali s Dylanem (výsledkem byly LP *Selfportrait*, *Planet Waves*, *Before the Flood*, *Basement Tapes*) a díky hudebnímu filmu *The Last Waltz*, což je záznam posledního koncertu skupiny ze San Franciska z roku 1976. Chlapci ale spolu hráli už od konce 50. let, jméno *Band* používají od roku 1968. V 90. letech to zase zkoušeli, zatím se však z Robbie Robertsona stala sólová hvězda (vydal pár desek s dobrým ohlasem). Pro milovníky rychlosti a hlasitosti to není adresa příliš dobrá, tady jsou rytmy folkrockové a countryové, tady se kytarové spodky pojí s dechy. Ani pro mně to není nic, z čeho bych si podobával pavoučí nožkou (jak zpívá Janota), ale CD *Cahoots* (1971) bylo jenom za 199 korun, má tlustý a vyčerpávající booklet a jedna skladba *When I Paint My Masterpiece* je Dylanova (na jedné se spolupodílel Van Morrison). V roce 2000 byla původní nahrávka přemixována a bylo k ní připojeno 5 bonusů...

Jsou skupiny, jež jsou zastoupeny v bazarech v celé šíři své diskografie, jsou však

i takové, z jejichž tvorby se opakují 2–3 kousky, většinou výběry, a jinak jsou nesehnatelné. To je i případ americké, nejprve folkrockové, pak rockové a nakonec i popové skupiny Džefrsnovo letadlo. **Jefferson Airplane** vznikli v polovině 60. let na západním pobřeží USA v San Francisku díky zpěvákovi M. Balinovi. V kapele se vystřídala řada lidí, ale od roku 1967 hrála skupina ve víceméně stálé sestavě se zpěvačkou Grace Slickovou (předtím **The Great Society**), kytaristou a zpěvákem P. Kautnerem a J. Kaukonem (plus dalšími). Stávají se „mateřskou lodí“ hippies, začíná je znát Evropa. Jejich hit *White Rabbit* dobývá svět, vystupují ve Woodstocku; souběžně s tím ještě provozuje část kapely projekt **Hot Tuna**. V 70. letech dochází k dalšímu kolu „kádrových změn“, Džefrsnovo letadlo se mění na Džefrsnovu raketu (v březnu 1974), aby se v roce 1985 změnilo na pouhou Raketu (*Starship*). Na začátku 90. let se kapela obnovuje v původním obsazení. Všechny přesuny si mohou případní zájemci najít na internetu.

Džefrsny jsem poslouchal hodně, jednak jsem si koupil v mládí jednu z méně známých desek prvního období (*Bark*), když se k nám dovážely „tlusté“ indické Dum-dumky, jednak v Maďarsku bylo možno zakoupit 2LP výběr. Jak jsem už psal výše, v bazarech bývá k mání **Surrealistic Pillow** (1967), základní deska psychodelie a hipíků. A pak výběry. Cd **Spitfire** je z roku 1975 (je už bez Kaukonena) a je to takový

vý kompromis mezi rockovým, až trochu countryrockovým soundem a klasickým popíkem. Co poznáte na první poslech, jsou vícehlasy, podobné těm, které byly od konce 60. typické pro čenošské kapely z Detroitu. Na obálce se podepsal tehdejší fantasticko-orientální trend (podobně srovnaj v té době např. s *Budgie* nebo *Nazareth*). Je to hutná muzika se spoustou nápadů, která využívala vše, co bylo tehdy dostupné, někam se vyvíjela a přitom byla „příslušně“ poznatelná. Pořád lepší než většina toho nejlepšího, co teď slyšíme. Za 229 korun.

Největší slavností pro sběratele je, když se nějaký prodejce rozhodne uvolnit neprodané zásoby – náhodou jsem se vyskytl v Mostecké ulici, když „došlo“ ke slevám v „přihrádkách“, které označil majitel jako „progresivní a psychedelické“. Většinu interpretů jsem ani neznal, tak jsem vybíral spíše po citu... Dneska aspoň jeden úlovek.

John Hiatt, americký zpěvák a kytarista (hrál např. s Ry Cooderem), byl nejprve znám jako skladatel (psal i pro I. Popa nebo Dr. Felgooda). Od roku 1974 natáčí i autorské desky. Ta první se jmenuje *Hanging' Around The Observatory* (1974) a tu jsem si koupil. Při prvním poslechu jsem se „zalekl“ – žádné temno, žádná snovost, písničky s rhythm & bluesovým spodkem... Jeden z desítek, možná stovek těch, kteří vytvářeli a vytvářejí podhoubí amerického hudebního zázraku... Za 180 korun.

Jakub Šofar

A stylized illustration of a nuclear mushroom cloud. The cloud is rendered in shades of orange, yellow, and red, with a dark brown base. A fighter jet is shown in the upper right corner, and a bomber plane is visible in the upper left. The title 'Jak se kreslí obrázek války' is overlaid on the cloud.

Jak se kreslí obrázek války

záleží jen na úhlu pohledu. Válku můžete vnímat jako tuny bomb, zkázu a smrt. Lidé z PR agentur ji vidí jako pracovní problém.

Jsme v Rendon Group, washingtonské společnosti zaměřené na public relations. Dvacet čtyři hodin po dopadu první americké bomby na afghánské území zde zvoní kurýr americké vlády. Nabízí 397 000 dolarů za čtyřměsíční práci, která má během bombardování Afghánistánu zlepšovat image Pentagonu. Smlouva obsahuje dodatek podle něhož může být prodloužena až do konce roku 2002.

Expertí na práci s veřejností už vědí, jak to udělat, aby válka vypadala humanisticky. Oficiální vyjádření firmy Rendon Group zdůrazňuje „úctu k jiným náboženstvím a respektování kulturní diverzity“. Posláním public relations má být podle nich pochopitelně „pomoci lidem v orientaci na globálním trhu“ – o manipulaci a zastírání faktů ani slovo. Přitom není velký problém zjistit, že zakladatel firmy John Rendon připravoval politické kampaně bývalého amerického prezidenta Jimmyho Cartera (viz například Washington Post, 26. června 1997).

Plukovník Kenneth McClellan, který má v Pentagonu na starosti mediální aktivity, vysvětlil, proč kontrakt získala právě společnost Rendon: „Potřebovali jsme firmu, která by nám dokázala strategické rady poskyt-

nout bezprostředně. Navíc jsme potřebovali někoho, kdo dokáže naše názory komunikovat rozdílným skupinám po celém světě.“ (The Guardian, 26. října 2001)

Rendon zaměřuje své PR aktivity na spolupráci s významnými ekonomickými kruhy ve Spojených státech, Bulharsku, Rusku a Uzbekistánu. Ve Washingtonu tato firma organizovala sérii konferencí na téma „post-privatizační management v globálních telekomunikacích, výrobě elektrické energie a těžbě ropy, bankovníctví a dopravě“. Vytvářela mediální strategii pro Monsano Chemical Company a pracovala pro Kuwait Petroleum Corporation, když tato společnost kvůli plánovanému uzavření ropné rafinérie v italské Neapoli čelila tlaku odborů a tisku.

Někteří z klientů Rendonu byli už méně transparentní. Na počátku 90. let tato PR firma pracovala pro kuvajtskou vládu, když ve světových médiích vytvářela její obraz jako nevinné oběti agresivního Iráku. O něco později pak získala velkou sumu peněz od CIA na mediální práci pro Irácký národní kongres (opoziční organizace usilující o svržení Saddáma Husajna).

Nyní má před sebou Rendon Group možná největší úkol v celé své dosavadní existenci – nasměrovat veřejné mínění pro válku v Afghánistánu. Nejspíš k tomu bude používat většinu ze standardních nástrojů reklamního průmyslu – různě zaměřené vý-

Dvacet čtyři hodin po dopadu první americké bomby na afghánské území zde zvoní kurýr americké vlády. Nabízí 397 000 dolarů za čtyřměsíční práci, která má během bombardování Afghánistánu zlepšovat image Pentagonu.

zkumy veřejného mínění, rozborů mediálních ho obsahu a tvorbu vlastních pseudozpravodajských analýz. Zvláště v poslední jmenované oblasti může očekávat velký úspěch, neboť má kontakt na média v 79 zemích světa.

Americký ministr obrany Donald Rumsfeld komentoval roli PR takto: „Potřebujeme tuto práci zvládnout skutečně dobře. Lidé nesmějí zapochybovat o cílech ani způsobech války.“ Není to trochu zvláštní?

Je typické, že za hlavní problém jsou tu označeni ti, kteří „válku špatně chápou“. Jakékoliv hodnocení vojenské doktríny by totiž zaváňelo jejím zpochybňováním. Informace, které nelze zkreslit (například chyby v bombardování – zasažení domovu pro důchodce, nemocnice aj.), jsou alespoň potlačovány.

Pro manipulaci s veřejným míněním jsou zvláště vhodné obrazy: jejich poselství se nedá vyjádřit jednoznačně, mohou sdělovat různé další konotované významy. Zkuste si schválně vybavit typickou fotografii Afghán-

ce, uveřejněnou v posledních dvou měsících v tisku. Nebyla na ní od hlavy k patě zahalená dívka a pětiletý chlapec svírající samopal? Pravdě by přitom mnohem víc odpovídal obrázek hladovějící rodiny. Americké plošné bombardování (postřehli jste, že už to dávno není „chirurgický zásah proti teroristům“?) totiž znemožnilo cestu humanitárních konvojů, vysílaných z Pákistánu. Zhruba sto tisíc Afghánců je tak podle odhadů humanitárních pracovníků v akutním ohrožení hladem. Po začátku zimy by se z tisíců mohly stát milióny.

Místo toho se dozvídáme, jak americká letadla shazují balíčky potravinové pomoci. Nikdo už ale nedodá, že narozdíl od humanitárních konvojů se tak nenasytí ani 1 % potřebných. Tomu se říká kvalitní PR.

Americká armáda se poučila ze dvou válek – ve Vietnamu a v Perském zálivu. Vietnam bylo poslední bojiště, kde měli novináři v podstatě volný pohyb – mohli fotit, co chtěli, mluvit, s kým uznali za vhodné. Díky tomu vytvořili obraz, který obrátil veřejné mínění v USA proti válce. V Perském zálivu už Spojenci stejnou chybu neudělali. Novináři byli stále pod dozorem, dostávaly se k nim pouze oficiální, předem schválené informace. Veškeré zpravodajství, dokonce i vysílání CNN z Bagdádu, tak bylo autorizováno armádou. Obraz války byl tak jednoznačný, že se prezident George Bush starší těšil devadesátiprocentní podpoře voličů.

Ze svého fenomenálního úspěchu se armáda dobře poučila. Součástí strategického plánování jakékoliv příští války (Kosovo aj.) se stal požadavek masivní podpory veřejnosti. Dosahuje se ho silnou PR aktivitou, zaměřenou především na tvorbu pozitivního zpravodajského pokrytí válečného konfliktu.

Kromě armády má na tvorbě pozitivního obrazu války zájem pochopitelně i politická sféra, především vláda. Během prvního týdne bombardování podporovalo prezidenta Bushe přes 90 % Američanů (což je víc, než dosáhl jeho otec během Operace Pouštní bouře). Podpora však postupně klesala, dnes

se pohybuje kolem 65 %. I proto se vládní administrativa všemožně snaží zvrátit poměr sil na svou stranu.

Některé pokusy už přitom stojí na hranici mezi kuriozitou a švejkovinou: Prezidentova bezpečnostní poradkyně Condoleeza Riceová například apelovala na americká média, aby nepřetiskovala a nevysílala projevy Usámy bin Ládina v plném znění. Jednak aby tím nešířila nepřátelskou ideologii, a jednak aby se nestala nevědomými nositeli zakódovaných zpráv pro Ládinovy spojence na americkém území. Některá média (např. New York Times) tuto žádost rozhořčeně odmítla, ale například televizní stanice CNN a ABC souhlasily. Vtipné na tom je, že zhruba 400 000 občanů USA chytá přes satelit protalibanskou televizi Al-Džazíra.

Situace v české kotlině zatím tak vyhrocená není. K válečné propagandě nejbliž mělo cvičení prostějovských speciálních jednotek, které při hojně medializované návštěvě premiéra Zemana předváděly své obojživelné, létací a jiné schopnosti.

Nedá se také říct, že by česká média záporně manipulovala se svým zpravodajstvím o konfliktu. Na druhou stranu ale u nás, na rozdíl například od Velké Británie, chybí výraznější diskuse o cílech a způsobech války. Jedním z možných důvodů je masové přebírání zpráv z amerických zdrojů (tiskové agentury, TV stanice aj.). České zpravodajství je spíš vzorem blahosklonné nevědomosti. Viz například líčení Tálibů (vrážejí dětem do rukou zbraně a volný čas tráví na ideologických školeních) nebo případ „původních zpráv přímo z Kábulu“, přičemž zpravodaj byl od Kábulu vzdálen přes dvacet kilometrů.

Sečteno a podtrženo: Kdesi ve střední Asii probíhá válka. Její obraz přitom na cestě k nám prochází několika úrovněmi vědomých i nevědomých filtrů a vnějších zásahů.

Ještě pořád jste si jisti, co je správné si o té válce myslet?

Miroslav Cingl

LITERÁRNÍ NOVINY

– až domů

PŘEMÝŠLÍTE, CO DAROVAT K VÁNOCŮM?

Když si předplatíte Literární noviny na rok 2002, můžete vyhrát jednu z těchto cen:

- ♥ Volné lístky na Febiofest
- ♥ Vstupenky pro 2 osoby do Divadla v Dlouhé
- ♥ Řadu zajímavých knižních titulů
- ♥ CD od vydavatelství INDIES
- ♥ Vyhlídkovou plavbu po Vltavě
- ♥ Výtisky Revolver Revue
- ♥ Trička Literárních novin a předplatné zdarma

Slosování cen proběhne 12. prosince 2001 v 19.30 hodin v rámci literárního večera ve Studiu Paměť (Truhlářská 3, Praha 1), a jeho výsledky budou zveřejněny v Literárních novinách č. 51/2001.

Jste-li již sami předplatiteli, můžete tyto ceny vyhrát, pokud předplatné darujete!

Nabídka platí do 11. prosince 2001 pro všechny druhy ročního předplatného.

Stačí, když pošlete objednávku se svou adresou do redakce:
Společnost pro Literární noviny, Na Pořící 12, 110 00 Praha 1,
e-mail: liternov@comp.cz tel. (02) 24 81 24 80

Déjà vu? (Neruda to věděl...)

**A zase sněm, pak
Pruské odměny,
pressjudové a opět
jesuité!**

(Neruda
to věděl...)

Věříte, že se minulost opakuje? Věřit nemusíte, minulost vás k tomu nepotřebuje. Dokázat se to dá snadno. Stačí vzít 135 let starý Nerudův text a dosadit do něj dnešní aktualizace. Nepoznáte, že článek nevznikl předevčírem.

Pavel Cácha

Konečně padlo trochu vláhy na žíznivé duše naše! Dláždění pětikostelního náměstí setkal se mimo známé mu „volené“ nohy také s nohami nevolenými, galerie byla naplněna, ano namačkána, a nalezli se lidé, kteří bez naděje na vyniknutí v řečnictví, na rozhodující svůj hlas nebo na skrovnou jen dietu vydrželi v sněmovně od ranní desáté do večerní desáté („Václav Klaus se důrazně ohradil proti tvrzení, že inicioval opakované hlasování sněmovny o novele obchodního zákoníku.“ *MF Dnes*, 19. 11. 2001). To není sice tak mnoho jako dokázal onen zaoceanský řečník, jenž deset hodin v jednom kuse mluvil (*Fidel Castro, pravidelně*), je to ale dost. Za to šli s odměnou v hlavě domů, mohli při večeři vypravovat, co viděli a slyšeli („Mulla Umar ... se nevzdá kontroly nad Kandahárem, protože zažil věštecký sen.“ *MF Dnes*, 20. 11. 2001), a jistý pán má dle tvrzení svého zvláštní ten a závidění hodný výtěžek pro celý život svůj, že za jediný den slyšel 211 sněmovních „výborně“ a 145 „oho“ („Václav Klaus měl minulý čtvrtek za krátkou dobu již druhý veřejný střet ve Sněmovně s poslankyní a místopředsedkyní KSČM Zuzkou Rujbrovou.“ *Právo* 20. 11. 2001)! Poslednější váží mu víc než prvější,

Déjà vu?

neboť náleží pán ten k přívržencům užší říšské rady. Ani by člověk neuvěřil, že jsou ještě takoví Bobčínští, již blažení, ví-li jen svět o nich, že vůbec „žijou!“. Není vám to krapet zvláštní?

Jak asi budou nadávat oni journalisté, pro něž jistý diplomat německý vynalezl klassické jméno „Pressjuden“. „Pošlete mně jednoho tiskového žida,“ („Východně od ... Kábulu byli zabiti čtyři novináři.“ *MF Dnes*, 20. 11. 2001) psal do Vídně a historie zaznamenává, že ve Vídni nepřišli pro zakázku tu v pražádné rozpaky. Nebohá historie, co to vše musí zaznamenávat. Z nejnovější doby není v tom ohledu nic tak zajímavého jako žádost pěti pruských generálů k berlínské sněmovně, aby byli za služby své v letošní válce odměněni nějakou tou pensíčkou („USA by měly vynaložit v příštím roce ze svého rozpočtu pro českou armádu 12 milionů dolarů.“ *MF Dnes*, 16. 11. 2001). Neřekli, jak velkou, neobmezují ale dobročinnost tentokrát plno titulo panů zákonodárců. Práví a píše se, že také Bismarck a jenerálové princové čekají národní odměny („Ministři současné Zemanovy vlády budou hrát důležitou roli v boji o křesla v příští Poslanecké sněmovně.“ *MF Dnes*, 20. 11. 2001), že však o ni zřejmě žádati nechtějí. Proč bychom tomu neuvěřili; tíže je ale již uvěřit dodatečné pověsti, že všichni ti majitelé letošní slávou ozářených epaulet chtějí peníze, a sice třeba mnoho peněz („Na deset milionů korun si každý ze 17 ministrů cení své dobré jméno. Vláda se totiž rozhodla zahájit soudní spory s týdeníkem Respekt.“ *MF Dnes*, 23. 10. 2001), jen proto, aby je – darovali válkou stíženým českým krajům („Školy dostanou na topení z peněz na počítače“ *MF Dnes*, 20. 11. 2001).

Ty časopisy snesou mnoho zpráv, ze všech koutů světa a nelze upřít, že pilný čtenář konečně váží mnoho encyklopedických vědo-

**To není sice tak mnoho jako dokázal
onen zaoceanský řečník, jenž deset
hodin v jednom kuse mluvil (*Fidel
Castro, pravidelně*), je to ale dost.**

Déjà

(Neruda
to věděl...)

Déjà

mostí z nich i dosti jasný obraz světa, ač uměli porovnávat a vybírat („...obraz přitom [...] prochází několika úrovněmi vědomých i nevědomých filtrů a vnějších zásahů.“ *Dobrá adresa*, prosinec 2001). Komické je, s jakou upřímností někdy o sobě píšou journalisté Němci, ani sami netuší, co vše o sobě světu vypravují zajímavého. V tomtéž čísle na př., ve kterém „Augs. A. Z.“ nadobytě humoristicky líčila nevzdělanost a neobyčejnou surovost veškerého českého světa („*Policisté Roma ... naložili do služebního vozu a odvezli do blízkého lesíka. Tam ho [...] mlátili železnou tyčí a nadávali mu do černých buzerantů.*“ *MF Dnes*, 20. 11. 2001), v němž prý stý teprv dovede místo podpisu udělat trochu rovný kříž a abecedář má se již „za znatele nejtajnějších Ved“, sděluje také vypsaný konkurs na učitelské místo někde v Meklenburku. Na tomto pěstovateli německého ducha žádá se, aby uměl slabikování a čtení, švabachem i latinkou psát, ve všech čtyřech špecích z hlavy a na tabuli počítat, a konečně písňe kostelní zanotovat tak, aby se mu nikdo nesmál.

S tou generací, kterou odchová, nebude lze pro duchaplnost její ani vydržet („*Částečně*

happeningu se podobala protestní akce vysokoškoláků.“ *MF Dnes*, 20. 11. 2001)! Co je naproti nim náš venkovan, který dovede i velké politické denníky s prospěchem číst („*MF DNES byla i v posledním půlroce nejčtenějším deníkem.*“ *MF Dnes*, 12. 11. 2001)! Ano, „pressjudové“ mají velkou ještě práci s námi. Musí se jim ale přiznat, že se činí a přičiňují, že nikde nelenoší, ani u nás ani vedle nás, ni v Evropě ni v Americe, ni v Ženevě ni v Paříži. Právě nám dává nový toho doklad nejnovější číslo pařížské „*Revue critique*“. Umístili tam článek proti Rukopisu královédvorskému, proti důkladnému o něm spisu Legerovu, proti všem, kteří proň mluví, i proti českému národu, který jej zrodil. Je to ovšem kritika jako „*lucus a non lucendo*“, mluví se tam o „zbytečnosti“ nových důkazů, any prý posavadní důkazy jsou jako slunce jasny, vůbec mluví se tam tak, jak se mluví v „*Presse*“, „*Neue freie Presse*“ i jiných vždy důkladných a rozvážných časopisech. „Pressjudové“ mají po celém světě stejný sloh, stejné vědomosti i stejnou – vůli („*Byli to jen lidé z BBC, kteří osvobodili toto město, ohlásil v přímé reportáži z právě osvobozeného afghánského hlavního města elitní reportér BBC John Simpson.*“ *MF Dnes*, 20. 11. 2001). V nich je zobrazeno splynutí Ramy s Hanumanem, jen že z onoho objetí, které syn božstva věnoval personifikace němé tváře, králi a vůdci opic Hanumanu, podrželi jen ten významný úsklebek němé tváře. Ten věnují celému světu v milé nestrannosti, jím realisují Schillerův ideal o splývajících miliozech („*krajské úřady dostanou do konce roku 196 milionů.*“ *MF Dnes*, 20. 11. 2001), – „*diessen kuss der ganzen welt!*“

Za to bují domácí rozkolnictví v českém národě tím utěšeněji, pro- i protijesuitism jsou sobě co nejdůkladněji v národně ježatých vlasech („*Farář [...] vyzýval spoluobčany, aby [...] nevolili komunisty.*“ *MF Dnes*, 20. 11. 2001). Někteří anonymové z jižních Čech vzkázali nám cestou veřejného tisku, již ale pro každého přístupnou, nejvyšší svou ošklihost za naši odpověď na vyšehradskou projevsuitskou brošurku („*Kašlu na spokojený státní*

(Neruda
to věděl...)

Déjà vu?

orgán.“ *MF Dnes – fórum čtenářů*, 20. 11. 2001)! Nač takovou „skočdopolskou“ anonymitu při věci tak jednoduché, nanejvýš snad o slabém tělesném organismu svědčící! Vždyť má každý plné právo, aby mu bylo na těle nebo i na duchu nanic, jen že ovšem to nemusí hned celý svět vědět! Ostatně dostane se polekané duši jejich vydatné pomoci. Píše se nám, že pro jižní Čechy vyprošeno celých osm set páterů jesuitů („*Pocity zahořklosti prý vzdalují církev mladým.*“ *MF Dnes*, 20. 11. 2001) a tvrdí se zcela určitě, že ani jediná nula není přilhána. Nu, to snad bude přece dost!

Vyšel jsem si dnes na sestřihování a sešívání časopiseckých novinek, snad se mně odpustí, vždyť má konečně i sbírka anekdot svou literární oprávněnost, proč ne takové feuilletonní „mungo“. Na počátku války amerického Severu s Jihem vynalezli průmyslníci američtí látku „mungo“ vyráběnou z hadrů; padala v celých kusech s vojínů. Moje mungové řádky jsou určeny pro jediný den a tak dlouho snad přece vydrží!

V Praze, 8. prosince

(Národní listy z 14. prosince 1866)

Jan Neruda
poznámkami kurzivou opatřil
Pavel Cácha

Neruda: Sebr. spisy. Doplnky VIII.

Lesk či bída figurace

Stanislav Podhrázký

1920–1999

Už jen do 9. prosince 2001 je v Českém muzeu výtvarných umění v Husově ulici v Praze k vidění výstava obrazů, kreseb a soch Stanislava Podhrázkého. Proto neváhejte a udělejte si v hektickém předvánočním období čas k návštěvě této pozoruhodné retrospektivy. Jde o pozměněnou reprízu expozice, která byla k vidění v letních měsících na zámku v Litomyšli. Vzhledem k menším prostorovým možnostem v Praze jsou vystaveny spíše formátově menší díla, což nijak neubírá na jejich síle. Právě to je jedna z Podhrázkého nejvýznamnějších předností. Je schopen vytvořit zajímavé dílo bez ohledu na velikost místa, které k tomu má k dispozici, od několika čtverečních centimetrů až po metrové plochy. Právě tato jeho schopnost se jasně projevila při restaurování renesančních sgrafit na Litomyšlském zámku, kde navrhl a se svými přáteli Boštíkem, Palcrem a Zoubkem také realizoval obnovu jižní fasády.

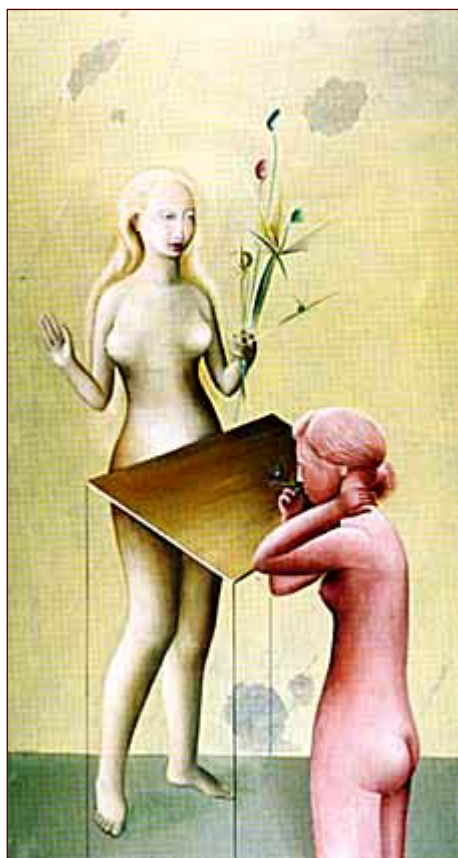
I když lze Podhrázkého považovat za zcela autonomní zjev na české výtvarné scéně 2. poloviny 20. století, nelze říci, že by v jeho díle nebyly patrné tendence, které ho spojují s hlavními proudy našeho výtvarného umění. V letech 1945–1950 studoval na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v ateliéru prof. Františka Tichého. V této době navázal spoustu přátelství a vyhranil se jeho prvořadý zájem o lidskou postavu. Jako jiní jeho spolužáci (M. Medek, J. Lehoučka) podlehl, i když jen na krátko, kouzlu surrealismu (Imaginace strachu – Kočka [1949], Prase

[1955]). Právě práce z této doby se mohou směle srovnávat s díly nepoměrně známějšího Mikuláše Medka. Současně vzniká i většina jeho sochařských děl, které jsou v současné expozici vystaveny ve sklepeních prostorách galerie. Nejvýznamnějšími z nich jsou Kabát a Nohy, obě z roku 1948. Zajímavé je, že původně nevznikaly záměrně jako sochy, ale jako malířské modely. Právě tato realistická díla mne zaujala nejvíce. Není to trochu zvláštní? Na co asi musel Podhrázký myslet, když modeloval krásné štíhlé dívčí nohy?

Emocionální účinek plastiky je umocněn materiálem – bílou sádrou. Považuji toto dílo za zcela stěžejní v celé výtvarné kariéře Podhrázkého, protože říká o jeho tvorbě prakticky vše. Celé jeho dílo je oslavou ženskosti a touhy. Někdy je to vyjádřeno explicitně (Odpovídající dívka [1979] Holčiči věc [1989], Lesbičky [1978]), jindy skrytě, například konvalinkami, kočkou nebo prasklým džbánem. Podhrázký myslí na ženu, i když maluje zátiší.

Další, čeho si divák může všimnout na Nohách, je jejich nepřirozená délka. Právě to, že i když je Podhrázký schopen namalovat lidskou postavu zcela normálně, ba až s mistrovskou přesností (Dvě Dívky [1956]), zvětší určité partie lidského těla (ňadra, nohy, boky), je další charakteristický rys jeho děl. Někteří to považují za chybu, ale chybně. Autor dělá jen to, co bylo ve středověku zcela normální, zvětšuje důležité. Právě výše uvedené partie jsou nejdůležitější, protože mu symbolizují ženu a její mateřské poslání.

„Dvě dívky“, 1956

Na co asi musel Podhrázský myslet, když modeloval krásné štíhlé dívčí nohy?

Podhrázský myslí na ženu, i když maluje zátiší.

Dalším, spíše však formálním znakem je barva Nohou. Jejich světlehnědý odstín a jakoby časem ošlehaný povrch evokuje představu lidské pokožky. Opravdu, o co je paleta Podhrázského barev chudší (hlavně hnědá, zelená, modrá), o to více si autor užívá v bohatství odstínů. Z hlediska formy je zajímavé upozornit na jakési časoprostorově neurčité pozadí jeho obrazů, které vytváří neutrální rámec pro děj na plátně, a zpravidla také umístění hlavního děje mimo střed obrazu (že by se to nejdůležitější dělo mimo nás?).

V první polovině 60. let je u Podhrázského patrný příklon k abstrakci a struktuře malby, čímž se autor přiblížil k tehdy módní strukturální abstrakci (Hlava [1970], Sedící dívky [1965]). Po této epizodě se vrací k reálné lidské postavě. Právě v roce 1969 se účastní výstavy Nové figurace. Zařazení Podhrázského do tohoto proudu je však zcela chybné. Nová figurace vznikla jako protireakce na přemíru nefigurativního a abstraktního umění na výtvarné scéně. Podhrázský proti ničemu nebojuje, nepotřebuje nic dokazovat. Maluje to, co považuje za důležité. V dalších letech se plně ukázala jeho osobnost jako umělce stojícího si na svém v divokých proudech vývoje výtvarného umění. Z jeho vrstevníků by se dal přirovnat snad jen k osobnosti Václava Boštíka, jehož dílo ho zřejmě i inspirovalo, jak je patrné na bílorůžovohnědém obraze Strom (1969).

Vrátím-li se k námětům Podhrázského obrazů, nesmím zapomenout na zvířata,

„Milenci“, 1968

především kočky, koně a ptáky. Nesou významy podobné výše uvedeným. Kočka je žena-lovec. Leží rozvalená na zemi, ale její oči prozrazují napětí. Sledují diváka a pokud ji někdo nebo něco zaujme, je schopna během vteřiny zaútočit a chytit svou vyhlédnutou kořist. Tento význam se ještě zvýrazní ve srovnání s motivem ptáka, který reprezentuje muže bez rozdílu. Pták může maximálně lákat kočku, ale pokud si kočka usmyslí ulovit ptáka, není to pro ni problém. Podhrázský tak pomocí jednoduchých, až dětsky srozumitelných symbolů, objasňuje jednu ze sebou uznávaných základních pravd života (Modrý pták [1987], Kočka žrout [1968], Kočka [1969]). Podobně vystupují i koně, a to buď ve dvojici (Dva koně [1967]) nebo kůň a žena, která ho dráždí (kresba Dívka s koněm [1976]). V této souvislosti působí atypicky a záhadně ně-

kteří Podhrázského obrazy z přelomu 70. a 80. let, ve kterých se sice vrátil k abstrakci, ale již zcela bez lidské figury (Jamky I. [1978], Jamky II. [1984]).

Podhrázský bývá označován za lyrického básníka přírody a krajiny (J. Kříž) nebo za nejhoršího kýčáře (P. Šimon). Divák sám může rozhodnout na čí straně je pravda. Bez ohledu na to musí vzbuzovat úctu pracně formální provedení jeho obrazů. Právě forma je neodiskutovatelné pozitivum Podhrázského děl. Vzhledem k tomu, že umělecké dílo nemá účel, což je pro něj charakteristické, váže se forma přímo k hodnotám. Zde bude záležet na každém, zda v něm Podhrázského obrazy něco probudí nebo ne. Pokud ano, půjde o umění, pokud ne, bude to kýč. Ale krásný kýč.

Petr Jiška

Cesta na jihozápad ||.:

První s kým ve Švýcarsku promluvíme je starý Turek-toaletář v motorestu nedaleko Basileje. Dopotácím se k němu jen v košili a v sedm hodin ráno po deseti hodinách noční cesty napříč Německem. Německy oba umíme pouze sporadicky, ale na rozhovor, který spolu vedeme, nikdy nezapomenu.

Já: Písn!

On: Geld.

Já: Kajn geld. Ich bin auslendr.

On: Geld.

Já: Čechiš króne? (ukazuju mu koruny)

On: Das ist kajn geld.

Já: Ich zágt das. Hábn zí vekslštůbe?

On: Kajn vekslštůbe.

Já: Kajn vekslštůbe, kajn geld

On: Kajn geld, kajn písn.

Napadne mě spásná myšlenka. Uprostřed místnosti si začnu svlékat kalhoty.

Já: Und zol ich písn hír?!

V tu chvíli se Turkova nemilosrdná tvář změní v neskonale soucitný obličej. Osmanský dědeček mě vezme kolem ramen, osobně mě dovede až k mušli, hlídá u dveří, zda mě při močení nikdo neruší a navíc mi naznačuje, ať si dám klidně načas. Během jeho nepochopitelného činu použije toalety několik zákazníků, západní svou minci nechají v talířku na stolku dobrovolně, východní nechá můj ochránce projít bez jediného povšimnutí zdarma. Když odcházím, namíří strachem se klepajícím prstem do prostoru před svým stolkem, kde začíná interiér přeplněného úpravného švýcarského motorestu (tam, kde jsem si před chvílí rozepínal poklopec) a s očima moudrého a zkoušeného Boha Otce vyřkne jedinou vše vysvětlující větu:

„Písn dort ist švírig. Dort ist policaj.“

Musel si zřejmě s evropskými zvyky a s evropskou policií užít svoje.

Ani scenérie, která se přede mnou otevře, když už přejíždím s polským autobusem přes Rýn, kolem něhož se na červnových pověstných sytě zelených loukách pasou svobodné bílé kravičky, nepřebije můj první, tak symbolický švýcarský zážitek s tureckým dědečkem.

Když přijedeme na autobusové nádraží Bern-Schützenmatte, dopodrobna se vyplní sen, který se mi zdál před odjezdem do Švýcarska. Přítel Tindaro mě na autobusovém nádraží nečeká. Nemá švýcarských peněz ani telefonní karty, sedím v hlavním městě nejbohatší země světa na obrubníku s hlavou padající na kolena a přemýšlím, kam bych tutéž hlavu složil. Mám sen. Vidím v něm mapu Evropy jako pole se žlutým telátkem – Českem a vedle ležícím velkým zeleným Německem, jehož výběžky v podobě struků cucají další dvě německá telátka: červené Švýcarsko a hnědé Rakousko. Není to trochu zvláštní? Česko, Německo a Švýcarsko jsou z Prahy až do Bernu přeškrtnuté dlouhou černou čarou mé jihozápadní cesty, první, jediné a nejdelší v mém životě. Sedím v Bernu na chodníku a v duchu si kreslím čáru na sever do Worblaufenu, kde bydlí můj italský učitel Tindaro, který jako syn sicilských vystěhovalců vystudoval v Bernu italštinu a ruštinu, a přestože se naučil dalším osmi jazykům, stal se v Švýcarsku nezaměstnaným a odešel učit němčinu k nám do

Tindaro

Hradce. Ve Worblaufenu bude asi hezky, protože na turistické mapě u něho byla namalována červená číška s emblémy dvou bank. Worblaufenský dům patří Tindarovu tchánu a tchýni, kteří jsou tak bohatí, že zeti a dceři přenechali patro v rodinné vile. Kreslím si v duchu i druhou čáru na severozápad: do Hinterkapellenu ke staré tetě, která s manželem, ukrajinským chirurgem, emigrovala do Bernu v roce 1968.

Probouzí mě Tindaro. Stojí nade mnou, silácky mě zvedá (je to „korba“), objímá mě a omlouvá se, že přišel pozdě. Omlouvá se ostatně i za svého tchána, který prohlásil, že Východoevropana si pod střechu nevezme. A tak ve chvíli, kdy mizí má možnost strávit prázdniny ve vilové čtvrti, pronáší můj v Bernu zrozený přítel (takto vystěhovalec hlásící se už třicet let měsíc co měsíc úřadu cizinecké policie) po tureckém dědovi ten den už druhou historickou větu: „Nevadí, vezmu tě k tatínkovi.“

Když procházíme středem hlavního města nejbohatší země světa, který tvoří protestantský kostel, orloj, fontána, řada půvabných roubených domečků a levný obchodní dům Migro, užasnu nad prostotou Bernu. „Tohle“, odpoví Tindaro na nevyřešenou otázku, kterou vyčetl z mých očí „je kapitalismus. To, co je u vás, je banditismus.“ Pak se zamyslí a obecnou češtinou, kterou jsem ho naučil, dokončí myšlenku:

„A z těch vašich banditskejch peněz my tady budujeme kapitalismus.“ Když po deseti minutách dorážíme do předměstské čtvrti malých oprýskaných činžáček, zastaví Tindaro před jedním domem, na jehož zvoncích se skví albánská, španělská a italská jména. Vyloví z kapsy zvláštní placatý předmět se dvěma drážkami a ponoří ho do zámku. Jak se později dozvím, je to zdejší poslední hit, švýcarský vynález – patentní klíč od domu i od bytu v jednom.

Dům, vyzdobený katolickými a muslimskými svatými obrázky, voní pracím práškem. A hned, jak za mnou zapadnou dveře bytu, utrhne se celá lavina jižní pohostinnosti a snad i – lásky. Tindarova starší sestra Rosaria mě objímá a roztomilou francouzštinou pronáší improvizovaný uvítací projev pro můj pobyt v dělnické čtvrti, který má zřejmě zahnat moji hořkost z toho, že mě ve čtvrti bohaté odmítli. Říká doslova: „I přátelé mých bratří jsou mými bratry.“ K úplnému dovršení této indiánské ušlechtilosti se přede mne postaví Tindarův tatínek Francesco, nezaměstnaný zelinář, který tak přesně odpovídá průměrnému vzhledu typického Itala, že vypadá jako kopie B. Mussoliniho 1 : 2, a s hrdostí svému plemenu vlastní rce mateřskou řečí: „Buď tu jako doma, amico. Moje lednice je i tvój lednicí a můj telefon je i tvým telefonem.“

Je to třetí historická věta toho dne a obsahuje hned několik zářků. Za prvé při jejím pronesení zjistím, že rozumím italsky, za druhé pocítím nekonečnou vděčnost k příteli, který pro mne znovu našel ztracený ráj, a za třetí mne opravňuje k tomu, abych se nabídnutým telefonem konečně ohlásil hinterkapellenské tetě, jediné krajance, kterou v tomto městě znám:

- „Tak jsem tady, teti, sháním práci.“
- „Omluv mě, nemám na tebe čas, prodávám nemocnici po strejčkovi.“

A zcela švýcarsky mi položí telefon.

Tomáš Koloc

„Rád bych dělal takové filmy, které jsou především zábavné, ale při podrobnější analýze v sobě skrývají obrovskou komplexitu“, Tom Tykwer.

Jméno německého režiséra Toma Tykwera, (přehlídku jeho filmů, uspořádanou ve spolupráci s Goethe Institutem, jsme mohli nedávno shlédnout

zice jednoho z nejslibnějších mladých evropských filmařů, však získal až v roce 1998 zásluhou svého třetího snímku Lola běží o život.

Podobně jako někteří tvůrci francouzské nové vlny využívá Tykwer žánru filmového

Tak jako u svých předchozích filmů, ani v tomto případě nezůstal Tykwer u pouhého doslovného přepisu efektního příběhu. Znovu se noří pod povrch náhodně zřetěžených epizodických událostí, odkud se vynořují typicky se opakující tyk-

Princezna a bojovník

– Mysteriální thriller

o podobách náhody a lásky

v pražském kině Aero), jistě není třeba žádnému filmovému fajnšmekrovi dlouze představovat. Šestatřicetiletý Tykwer, rodák z Wuppertalu, patří bezesporu mezi nejvýraznější a nejtalentovanější mladé tvůrce současné německé kinematografie. Už první celovečerní snímek tohoto filmového autodidakta nazvaný Smrtící Marie (1993), upoutal pozornost filmových kritiků, podobně jako následující Zimní spáči z roku 1997. Zasloužené ocenění a široký divácký ohlas, který jej katapultoval do po-

thrilleru k zobrazení hlubších vrstev skutečnosti. V případě **Princezny a bojovníka** se jedná o zdánlivě banální příběh mladíka Boda, jehož život traumaticky poznamenala ztráta milované ženy, a který díky své duchapřítomnosti zachrání život mladé ošetřovatelce z psychiatrického sanatoria, když se stane svědkem dopravní nehody. Dívka, jménem Sissi, se později pokusí Boda vyhledat, ale ten ji hrubě odmítne. Oba se znovu nečekaně setkávají až při přepadení banky, které zorganizoval Bodův starší bratr Walter.

werovské motivy, láska, vztahy mezi mužem a ženou obecně, náhoda, čas a předurčenost osudu. První adjektivum, které nás napadne při sledování tohoto filmu je „mysteriální“. A skutečně, atmosféra Princezny a bojovníka ze sebe vyzařuje tíhu čehosi hrozivě číhajícího v pomyslné trhlině, rozevírající se mezi skutečností, kterou postavy bezprostředně vnímají a osudově neúprosnou budoucností, jež je teprve očekává. Není to trochu zvláštní? Jako mysteriální můžeme také pojmenovat nerozlišitelné rozhraní, nacházející se v lidském životě kdesi mezi vysvobozující silou lidské aktivity a fatalistickou tíhou náhody. Podob-

Princezna a bojovník (Der Krieger und die Kaiserin, Německo, 2000).

Režie: Tom Tykwer. Scénář: Tom Tykwer.

Kamera: Frank Griebe.

ně jako v předchozích Tykwerových filmech sledujeme osudy několika postav, jež se nečekaně a často s fatálními následky protínají, sbližují a rozcházejí. Hlavním motivem sbližování je v tomto případě kromě řady náhod především cit, kterým k sobě Sissi, archetyp milujícího, přijímajícího, ale přesto aktivního ženství, připoutává Boda, zdánlivě nepřístupného, vyhýbajícího se všem citům.

Film je vyprávěn v pomalém, zasněně zklidněném tempu, které je pouze výjimečně rozrušeno překotným pohybem některých epizodických událostí. Stylizovaná kamera, využívající časté podhledy a nahlady (i letecké), vytváří lehce snový obraz světa, v němž se postavy pohybují. Osudová uzavřenost tohoto světa je nejpůsobivěji zobrazena ve scéně, kdy Bodo zachraňuje zraněnou Sissi ležící pod kamionem, a od ruchů okolního světa je odděluje neprostupná bariéra tíživého ticha. Hudební složka filmu, kombinující prvky elektronické hudby s přirozeným zvukem klavíru, je naprosto rovnocenná se složkou obrazovou a místy přerůstá v nejpůsobivější prvek celého filmu. Nezapomenutelná je nezvykle pomalá a klavírem podkreslená sekvence přepadení v bance.

V celkovém vyznění však tento film působí méně uceleně a méně vyváženě než předchozí Tykwerovy snímky, přestože i tady se objevují některé brilantně ztvár-

něné pasáže. Navzdory všem autorovým snahám nás příběh nedokáže vtáhnout dostatečně hluboko do světa, ve kterém se odehrává a jenž místy působí jako příliš vykonstruovaný a schematický, na to, aby byl životný a přesvědčivý.

Ondra Kavalír

Film je
vyprávěn
v pomalém,
zasněně
zklidněném
tempu,
které je
pouze
výjimečně
rozrušeno
překotným
pohybem
některých
epizodických
událostí.

Hudba: Tom Tykwer, Johnny Klimek, Reinhold Heil. Střih: Mathilde Bonnefroy. Hrají: Franka Potente, Benno Fürmann, Joachim Król, Lars Rudolph a další. 129 min.

Moulin

Z pohledu čtyř diváků

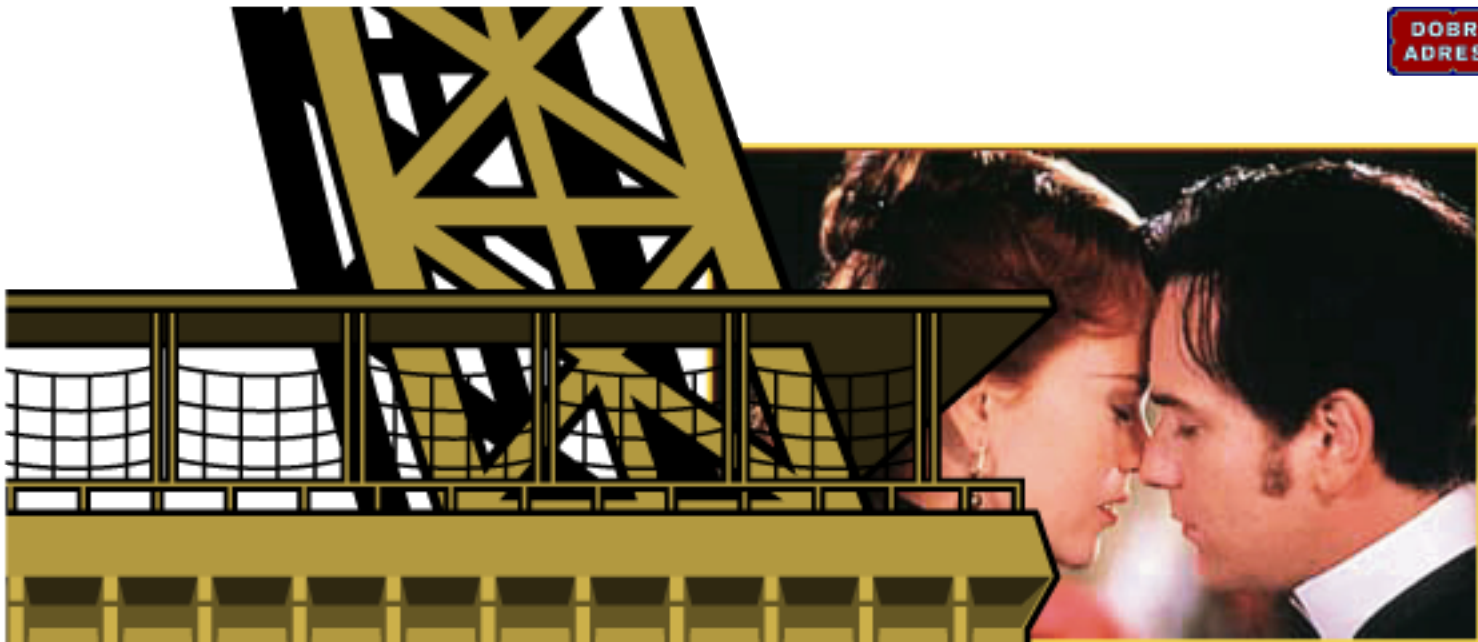
aneb

Všechny kritiky se shodují v tom samém: vizuální smršť zasazená do středu evropské kultury a umění – Paříže roku 1900 – ve stylu amerických hollywoodských show. Přeslazené, kýčovitě, šokující, digitální a zábavné.

Tematicky, s chaotickým, účelově rychlým střihem (jako v Moulin Rouge!), obsahuje tato recenze čtyři pohledy na jeden film. Můžete si připomenout nebo představit styl a atmosféru filmu – klipovitým střídáním pestrobarevných a odvážných názorů. Ale samozřejmě ne tak zběsile, aby z toho čtenář taky něco měl.

Ale teď klasický „úvodník“ k filmu:

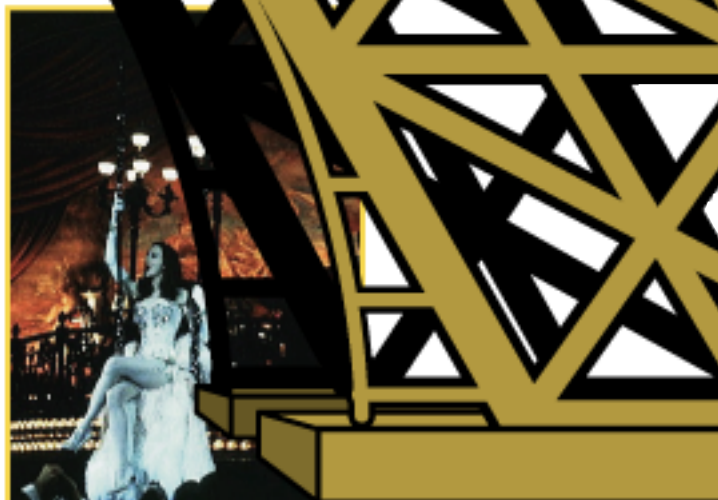

Rouge!

Čtyři recenze v jednom!!!

Paříž, 1900. Před rokem přijel do Paříže mladík. Zvláštní mladík, se smutným a moudrým pohledem. Když přijel do Paříže, nevěděl ještě nic o Moulin Rouge. O nočním kabaretu Moulin Rouge. O bordelu a tančírně Moulin Rouge. O království nočních rozkoší, kam bohatí i chudí chodí za krásným a mladým podsvětím. O Moulin Rouge, kterému vládne Harold Zidler a ve kterém je Satine...

Přijel do Paříže, aby poznal bohému. Aby se stal její součástí. Montmartre nebyl „hříšnou vesnicí“, o které mu vyprávěl jeho otec. Žili tu umělci, básníci a malíři. Chtěl je poznat a poznal Satine. Měl žít bez halíře v kapse a psát o pravdě, kráse, svobodě a o tom, v co věřil nejvíce ze všeho. O lásce...

Moulin

Moulin Rouge!; USA 2001, 127 min.; Režie: Baz Luhrmann;

Scénář: Baz Luhrmann, Craig Pearce;

Kamera: Donald McAlpine; Hudba: Craig Armstrong;

DS (divák „student“): Tenhle film je šok v dějinách kinematografie! Nevím, co pochválit nejdřív, ano...:

Kidmanová a McGregor skvěle zpívají!

DIFUP (divák „intelektuál frankofil, univerzitní profesor“): Naprostá urážka evropské kultury, historie a umění vůbec!

Jediné, co tento snímek drží při životě jsou Nicole Kidmanová a Ewan McGregor, kteří předvedli skvělé věci.

DBFK (divák „běžný filmový kritik“): Nové filmová technika, originální rychlý střih, nový filmu opět z Montmartru.

Oba hlavní představitelé překvapili bravurním zpěvem a pohybovými kreacemi, ovšem k výkonům hereckým mám jistě výhrady.

DPSVOEFKLS (divák „Pražan středního věku, odkojený evropskou filmovou kulturou let šedesátých“): Asi tomu nerozumím, nijak mě to neoslovilo, je to úplně něco jiného než znám. Na mě moc americké a násilné. Ale od Kidmanové bych nečekal ty taneční a pěvecké výkony.

DS (student): Příběh je jednoduchý a prostý. Nezkažený Christian s plnou hlavou ideálů a vznešených představ o lásce přijíždí do Paříže, aby něco zažil. A taky zažije. Poznává

bohémskou společnost a prostředí vyhlášeného pařížského nočního klubu s kankánovými tanečnicemi, kabaretními umělci a prostitutkami. Nadrženými chlápky se to tu jen hemží. Christian poznává femme fatal, největší diamant klubu – oslnivou tanečnici, zpěvačku a prostitutku naráz – Satine. Po uši zamilovaný ji přesvědčí, aby spolu nazkoušeli novou hru – „Spektakulární spektakl“, a taky aby skeptická a pragmatická Satine uvěřila v jeho lásku a lásku vůbec. Lovestory samozřejmě komplikuje jak bohatý hrabě, sponzor klubu, tak souchotiny krásavice. Lásky k umění a k tvorbě samotné na jedné straně (zpodobněná Christianem), prachy, kšeft a nemilosrdná nekonečná show na straně druhé (v podobě majitele klubu Zidlera), cosi však spojuje všechny – „Divadlo především!“. Vše vrcholí šťastně nešťastným koncem, kdy Satine umírá – ne, nelekejte se! Neprozrazuju pointu příběhu, ta je jinde a tuhle informaci vám poskytne Evan Mc Gregor alias Christian sám hned v prvních minutách filmu.

DIFUP (profesor): Děj je celkem jednoduchý, vychází z mýtu o Orfeovi, který sešel do podsvětí, aby tam našel svou lásku.

DBFK (recenzent): Tím, že děj probíhá souběžně s připravovanou hrou a zápletkou, rozuzlení i pointa vrcholí při premiéře této

hry, jsou využity muzikálové postupy (známé z klasických muzikálů Hollywoodu, – tzv. stage films, např. i Zpívání v dešti). Snímek je od začátku do konce (včetně titulků a webových stránek) představením, hravým kusem, od vytažení opony (dokonce před uvedením filmové společnosti) po oslnivé závěrečné pěvecké číslo a opětné schování všeho za oponu. Zkrátka Show must go on, a stejně jako Mercury si to uvědomují nejen bysnyšmeni, ale i bohémové, zamilovaní a nepřátelé. Tento svérázný americký muzikál...

DIFUK (profesor): Spíš pokus o muzikál...

DBFK (recenzent): ...muzikál to je, říkejte si, co chcete. Potěšila mě vydařená muzikálová čísla, většina jich je skvělých, především taneční číslo číšníků (jako za starých dobrých časů) u Madoniny písně Like a virgin a taneční kreace „jižanských tanečníků“ o žárlivosti. Je to imaginativní, osvěžující a netradiční. Režisér nezapře své předchozí filmy jako Tanec v srdci či Romeo a Julie s Leonardem DiCapriem (který měl prý hrát také Christiána). Bravurně použitá digitální technologie v kombinaci s „klasickým“ filmovým stylem. Celé je to vzletné, dobře promyšlené a přesto si udržující romantický nadhled s komediálními až fraškovitými prvky.

Rouge!

Hrají: Nicole Kidmanová (Satine), Ewan McGregor (Christian), John Leguizamo (Henri de Toulouse Lautrec), Jim Broadbent (Zidler), Richard Roxburgh (Vévoda z Monroth).

DS (student): Ty střihy jsou opravdu skvělé, hlavně v první polovině je to ďábelské a geniální!

DPSVOEFKLS (běžný divák): Mě se z toho točila hlava. Když už americké muzikály, jsem zvyklý spíš na klasiku z let 50.–60. Asi jsem na takové víření moc konzervativní.

DIFUK (profesor): Uznávám, že výkony herců (i ostatních, i když jen přihrávajících) jsou obdivuhodné a zároveň komické a hravé, ale...

DBFK (recenzent): Evan McGregor si tu roli obzvlášť vychutnal, hotový sladký romantický hrdina – miluje prý muzikály, i když museli s Nicol Kidmanovou tvrdě cvičit (chodili na hodiny zpěvu a tance)

DIFUK (profesor): Je šokující, že tvůrci filmu vůbec nepoznali Paříž, točili v nějakých interiérech, vše je kýčovitě zkrslé a nevkusné.

DS (student): Ale atmosféru přeci zachytili skvěle, je to sice celé à la Hollywood, ale noční víření v neslavnějším klubu a je jedno, jestli je to v Evropě nebo Americe, zachytili báječně.

DIFUP (profesor): Paříž na přelomu 19. a 20. století je specifické období v kulturní

historii, celý film je przněním evropské kultury! A ta Paříž je vrchol!

DPSVOEFKLS (běžný divák): Prznění to svým způsobem je, ovšem záměrné, nemám pravdu?

DS (student): Ale vždyť o té kultuře to tolik není, myslím, že je to zábavné, emocionální a dělané pro bezprostřední zážitek. Nemá cenu to tak analyzovat, je to prostě klasický muzikál s hlavní myšlenkou oslavy lásky a života!! Nesmíte to brát tak vážně, jde o to si to vše jen prožít a užít! Jen se pobavit! Pravda, s těmi písněmi to je občas trochu přitažené za vlasy, ale alespoň si nehrály na sečtělé pseudoevropany a použili VLASTNÍ kulturu, to co znají! A to je Madonna, Queen atd. Bral bych to spíš jako recesi.

DIFUK (profesor): To, co udělali s postavou Toulouse Lautreca, je přímo do nebe volající. Nejen že ji snížili na nahrávače, ale udělali z něj komického anděla strážného – není to trochu zvláštní? ...celá ta bohémská skupina je vykreslena příliš americky, proč zneužívají evropskou kulturu pro americkou zábavu?

DBFK (kritik): Toulouse Lautrec záměrně nestíní dvěma hlavními postavami v jejich lovestory, není tam důležitý, ta fraškovitost,

grotesknost a tragikomika je také záměrná, je to účelové od začátku do konce, ale velice působivé a propracované. Takové filmové hrátky jsem už dlouho neviděl.

DS (student): To je také pravda, ke konci se jim to trošku zvrhlo. První polovina filmu je rychlá a zběsile sestříhaná, až nestíháte číst titulky natož vnímat obraz, zatímco ve druhé, rozvleklejší, pomalejší polovině se nemůžete dočkat premiéry Spekláku a bojíte se, jaké dějové zvraty vám režisér nakonec ještě připraví

DBFK (kritik): Rytmus je opravdu nevyrovnaný. Ale v té barevné změti jim všem odpustíte a necháte se vtáhnout do té velkolepé podívané...

• • •

O tomto filmu se toho zkrátka už napovídalo spoustu. Všechny ne úplně nadšené názory už ovšem rozcupovala masová spokojenost většinového diváka. Povzdech starších, serióznějších, intelektuálních filmofilů se ztrácí ve velkolepé vřavě lesklých kankánových tanečnic. Nu co, je to trochu blýskavé, hodně kontroverzní, ale TAK působivé...

Irena Prázová

Lesk i bída pana **Sloana** (glosa k inscenaci)

Joe Orton: Jak se bavil pan Sloane,

Činoherní klub Praha.

Režie Ladislav Smoček.

Překlad Dana Hábová.

Premiéra 23. 10. 2001, psáno

podle provedení z 22. 11. 2001.

Ja hra se dala zahrát líp... Jaká? – Komédie Jak se bavil pan Sloane předčasně zemřelého současníka Beatles Joe Ortona. Nutno říci, že hodně černá komedie (co jiného u Ortona čekat, že?). Jako svou první letošní premiéru ji připravil pražský Činoherní klub.

Jak se bavil pan Sloane je krutá, otevřená a zábavná hra pro čtyři postavy. Mladík bez domova Sloane přijme podnájem v domě stárnoucí Kath, které udělá dítě, okouzlí jejího vysoko postaveného bratra Eda a bije starého otce obou Kempa, který ho může usvědčit z vraždy svého zaměstnavatele. Postupně si bratra se sestrou omotá kolem prstu a úplně je ovládne.

Inscenace v Činoherním klubu není provedená. Samotná hra (myslím text) je dobrá – diváci se pobaví, ale celé se to dalo zahrát líp. Jaromír Dulava v roli homosexuálního Eda padá do manýry – má už svou škatulku podobně jako Iva Janžurová, hraje všude a ve všem pořád stejně, dokud ho režisér

Ze Zelenky je navíc pořád vidět víc, že hraje, než to, co hraje. Občas si hledá výraz nebo gesto a zkouší, jak by se měl tvářit. Anžto i jeho postava se občas do stává do situace, kdy si to musí zkoušet, je to zkoušení na druhou a to už je moc.

nedonutí k něčemu jinému. Tentokrát nedonutil. Za Dulavovu škatulku jsou diváci pořád ještě vděční, smejí se jí, ale všeho do času...

Jiří Zahajský v roli starého Kempa je bezvýrazný, prakticky jenom statuje, občas je těžké vůbec zaznamenat, že je na jevišti a mluví.

Titulní postava Sloana v podání mladého Michala Zelenky je možná až příliš démonická, hnusná, úlisná – ve hře sice nejsou kladné postavy, ale Sloane přeci jenom mohl být důvěryhodnější. Ze Zelenky je navíc pořád vidět víc, že hraje, než to, co hraje. Občas si hledá výraz nebo gesto a zkouší, jak by se měl tvářit. Anžto i jeho postava se občas dostává do situace, kdy si to musí zkoušet, je to zkoušení na druhou a to už je moc.

Kath Lenky Skopalové trošku přehrává, ale coby ušlápnutá domáčí s mateřským komplexem je pořád ještě nejpříjemnější.

Pokud čtyři herci ze čtyř nehrají nejlíp, není to jejich chyba. Je to chyba režiséra. Sloane je hra, která měla útočit na „mravy“ puritánské společnosti, otevírat jí rány, sypat do nich pepř a smát se jim. To vše už dneska nejde tak úplně dobře. Režisér Ladislav Smolček se rozhodl čelit té nesnázi nejsnazším možným způsobem – ze Sloana udělal grotesku, grotesku v některých chvílích absurdní. Ne že by to text neumožňoval, ale Sloane má i jiný potenciál. Takhle se při něm „jenom“ smějeme. Pamatovat si ho nebudeme.

Martin Belásek

Ze Zelenky je navíc pořád vidět víc, že hraje, než to, co hraje.

AGNES – Agentura neziskového sektoru

Vás srdečně zve na vernisáž fotografické výstavy, která se koná 7. ledna 2002 v 18.00 hodin v Klubu v Jelení

**Eva Hrubá - Za jídlem
Martin Voříšek - Ing. Fix mluví**

**Zaspívá čínská operní pěvkyně Feng-jún Song,
na klavír doprovází Martin Smolka.**

Otevřeno: po – pá 10.00 – 22.00 hod
Výstava potrvá do 27. ledna 2002

Kontakt: Klub v Jelení, Jelení 15, Praha 1
Tel. 02/333 57 666, 333 55 355. E-mail: agnes@agnes.cz
Spojení: tram 22, 23, zastávka Brusnice (třetí zastávka z metra Malostranská)

Výstavní program klubu je podpořen
Nadací pro současné umění Praha.

*Igora Bauersima: Norway.today,
Düsseldorfer Schauspielhaus,
Pražský divadelní festival
německého jazyka, Divadlo
v Dlouhé 8. 11. 2001. Režie: Igora
Bauersima. Hráli: Birgit Stöger
und Christoph Luser.
Scéna: Klaus Baumeister.
Kostýmy: Sandra Fehleemann.*

www.norway.today.de

www.norway.today.de

V poradí tretí „kus“ Pražského divadelného festivalu nemeckého jazyka bol k zhliadnutiu v Divadle v Dlouhé 8. a 9. 11. 2001. Norway.today je výsledkom spoločnej tvorby v Düsseldorfer Schauspielhaus v režii Igora Bauersima (35). „Adam a Eva v čase internetu! Wertherovský príbeh v computerovom svete!“ hlása program. Vypustíme výkričníky, odpustíme si doslovnosť a mohli by sme, hádam, aj prikývnuť, ak berieme do úvahy „nového“ Werthera v nemeckom modernom (postmodernom, predkrízovom?) poňatí (Werther!, režie Nicolas Stemann, Pražský divadelní festival nemeckého jazyka, Divadlo Komedie 15. a 16. 11. 2001). Príbeh prenesený na dosky našiel svoj základ v skutočnej udalosti, o ktorej som sa nič nezvedel. Nevieť ako to začalo, pokračovalo a skončilo, a tým pádom predkladám je-

dine dejovú linku divadelnej inscenácie bez konfrontácie s realiami.

August a July (Julie) – dvaja osamotení protagonisti (mimo ich záznamových pseudospoločníkov) sa po „stretnutí“ na internete (chat) vydávajú na ľahko filozofickú, technicky pôsobivú a myšlienkovú nie veľmi náročnú cestu pretavenia divadla do filmu a naopak. July chce zomrieť, August takisto. Dôvody sú nehlboké a pubertálneho charakteru, zato nezlomné a jediné. V skratke: nechcú žiť, ale chcú (musia) zomrieť. Do očí by si to, hádam, nikdy neboli schopní povedať, tak im to uľahčí internetová komunikácia, ktorá ľuďom nielenže pomáha žiť, ale i umierať, ako sa dozvedáme. Samovražedná schôdzka udeje sa na hrane priepasti nad nórsym fjordom. V tomto momente sa naplno spúšťa sonda do akých takých hĺbok ich myšlienkových a emočných hnutí, tvoriacich

gró inscenácie končiacей sa rozlúčkou nie so životom, ale so smrťou (sklamanie). Hraničné postavenie predstaviteľov je podobné postaveniu inscenácie balansujúcej medzi filmom a divadlom. Hojné (i funkčné) užitie živej (live!) videoprodukcie, hlavne v druhej časti, paradoxne odsúva divadelnosť divadelnej inscenácie bokom.

Norway.today je hrou s časom a priestorom. Igor Bauersima sa chopil videokamery ako prostriedku k navrstveniu zmyslov konania „pevne presvedčených“ samovrahov. Z priestoru „mimo hľadiska“ prichádza July (na javisko) a prihovára sa hľadisku (he). Dáva na výber: Kto má v pláne zabiť sa, nech ostane a ostatní raus! Táto možnosť výberu ňou predostretá je časťou hry i hrou mimo. Ostali všetci. Dokončenie premeny reality na dramatický čas i priestor nastáva v bode, keď sa spomedzi divákov prihlási ešte neznámy

www.norway.today.de
www.norway.today.de

Norway.today vyžaduje rozne podoby herectva, odlišné formy, od hrania toho, že nehrajú, ale sú, až po zvládnutie prvkov herectva filmového. August (Christoph Luser) dokázal prechádzať všetkými „nástrahami“ vcelku „prirodzene“ (zas ich tam až toľko nebolo). Občas sa mu darilo byť aj vtipným.

www.norway.today.de
www.norway.today.de

August, ktorý jediný musel zobrať túto ponuku vážne. Dramatická realita už nestojí len ako realita javisková, ale pribrala k sebe i hľadisko. August vystupuje ako náš hovorca. Je to spôsob ako zatiahnuť diváka do hry bez toho, aby na neho bol vyvolávaný priamy nátlak, jednoducho tým, že ho režisér prinúti sledovať seba, ako sa ide zavraždiť. Zo samotných rozhovorov dvoch, ktorí sa našli pre svoje snové plány na pokraji zhmotnenia, je cítiť príchut' internetovej komunikácie (chat). Smile(-íci) za vetami, pohľady upreté do chladu monitora, fyzický odstup. Lína hry sa čiastočne krúti okolo (chce nieť posolstvo) odcudzenia, ktorého príčiny sú v človeku, a ktorého následkom je obmedzenie v komunikácii sprostredkovanvej cez i-net popr. mobil.

Scéna sa vyznačuje ani nie asketizmom, ale skor priamočiarou jednoduchosťou a jas-

nou čitateľnosťou. Ladný prechod z i-net café (zrnenie obrazovky na celej zadnej projekčnej ploche) do mrazivého usneženého počasia (zrnenie obrazovky na celej zadnej ploche) sa nedá neoceniť ako nápaditý. Neskôr prospekt javiska pokrýva splývajúca farebná plocha prelínajúca sa z pokojnej pastelovej až po farby ostré a husté. Scénograf (Klaus Baumeister) vyskúšal celú paletu počas „zúrivej a vypatej“ scény emočného výbuchu July a boja s Augustom doprevádzaným farebným cirkusom hypnotických účinkov. Táto snaha však vyznela trápne kvoli jednoduchej predstave s akou Baumeister pristupil k preneseniu ľudských emocií na plátno a to, že čo pohnútko to iná farba – omyl. (V rámci divadelného festivalu nemeckého jazyka nebolo nijako náročné vysledovať, že súčasné nemecké scenografické tendencie [z prítomnej vzorky samozrejme]

smerujú práve k tejto farebnej jednoduchosťi a plochosti možno zo zámerom zdôrazniť dôležitosť herca na javisku, v horších prípadoch aspoň jeho prítomnosť.). Z nebies padá komorný sneh, usádza sa na dvoch stoličkách a stole farby fluóru (!?). Nie je prekvapujúce, že fjord sa nachádza v dramatickom priestore (mimo javisko), zato spôsob, akým sa demonštruje hranica priepasti (blížkosť fjordu) je minimálne originálny. Takpovediac v akcii, to jest vo chvíľkach, keď sa viac zapája do utvárania dramatického konfliktu je zastúpený znakom zbraní. Dve pištole, z toho každá pripadne na jedného. August „mieri“ na July, July zas na Augusta. K vzájomnému ohrozeniu pribudne ešte možnosť hodiť sa dole (zastreliť sa) na vlastnú päsť (čo July odmieta na základe tvrdenia, že ona skôr ako vlastnú smrť uprednostňuje vidieť umierať niekoho iného [žeby Augusta?] a po-

*Igora Bauersima: Norway.today,
Düsseldorfer Schauspielhaus,
Pražský divadelní festival
německého jazyka, Divadlo
v Dlouhé 8. 11. 2001. Režie: Igora
Bauersima. Hráli: Birgit Stöger
und Christoph Luser.
Scéna: Klaus Baumeister.
Kostýmy: Sandra Fehlemann.*

www.norway.today.de

www.norway.today.de

tom hádam aj zomrieť.) Dve zbrane – jedna priepasť – viac pekných možností, ako dotiahnuť celú záležitosť do konca.

Na rad prichádza videokamera. Načo kameru? July nedokáže odpovedať na túto Augustovu otázku a jej mlčanie je odpoveďou viac než jasnou. Aby zanechali posolstvo? Pre koho? Pre „ľudstvo“, pre rodinu, priateľov? Nie. Ako prostriedok záchrany? Jednoznačne. Zdĺhavé obojstranné nahrávanie a špatné pre-prehrávanie preslovov k rodičom a tým ostatným na rozlúčku je len spôsob, ako presvedčiť samých seba, odhovoriť sa a prehovoriť, konať proti svojej mysli a zabudnúť na nespokojnosť s tým, čo žijú, ako žijú, kde žijú etc. a vrhnúť sa do všetkého po hlavu. Nie je to trocha zvláštne? Avšak naťahujú čas a s týmto efektívnym spôsobom sa im podarilo pretiahnuť ma z počiatočnej bystrej pozornosti až do malátnosti spánku.

Projekcia rozprestiera živé maso hercov (i postáv) na plochu zdvojnásobujúcu ich prítomnosť na javisku. Efekt filmu má za následok neustále tikanie zraku od hercov k plátnu a nerozhodnosť (herca divadelného alebo filmového?) spolu s pochybnosťami. Tieto a ďalšie momenty sú akýmsi medzidruhom v umení hľadajúcim si cestu realizácie. Manipulácia s realitami rozsvetľuje (a multiplikuje) človeka-herca a dáva priestor filmu na divadle na úkor divadla samotného.

Scéna v stane (kus plachty prehodený cez stôl) je nepochybne technickým, ale i myšlienkovým vrcholom celej inscenácie. Predpokladaná živá projekcia (kamera v stane) je šikovne nahradená filmovým záznamom tak, že dochádza k precitnutiu zo stereotypného užívania kamery do pôsobivého efektu takpovediac rozhrňania stále nových a nových vrstiev skutočnosti. Zo záznamu

sledujeme July a Augusta pri zvieracom sexe bez jediného dotyku, len na úrovni viet „posielaných cez linku“ napriek tesnej fyzickej blízkosti ich tiel. Šokujúco vyznela premena „filmovej“ July na dychtivú samicu v momente, keď sa nahá vrhá na všetky štyri pred vystrašeného Augusta, iniciátora celej vášnivej scény, na osvietenej ploche industriálneho rázu uprostred nočného veľkomesta. V absolútnej izolácii, v prostredí pre androidov, pôsobí jej do kosti zodratá ženská podstata ako výstraha proti zabudnutiu na ľudský základ stále ustupujúci kovu, plastu a chémii všemožného druhu.

Norway.today vyžaduje rozne podoby herectva, odlišné formy, od hrania toho, že nehrajú, ale sú, až po zvládnutie prvkov herectva filmového. August (Christoph Luser) dokázal prechádzať všetkými „nástrahami“ vcelku „prirodzene“ (zas ich tam až toľko ne-

www.norway.today.de
www.norway.today.de

Norway.today vyžaduje rozne podoby herectva, odlišné formy, od hrania toho, že nehrajú, ale sú, až po zvládnutie prvkov herectva filmového. August (Christoph Luser) dokázal prechádzať všetkými „nástrahami“ vcelku „prirodzene“ (zas ich tam až toľko nebolo). Občas sa mu darilo byť aj vtipným.

www.norway.today.de
www.norway.today.de

bolo). Občas sa mu darilo byť aj vtipným. Christoph Luser prezentuje Augusta ako práve dorastajúceho (zarastajúceho) mládenca s názormi síce pestrými, ale ohybnými ako pendrek. Dá sa povedať, že je trochu priblížený a aj bystrý zároveň. Christoph Luser zvládol Augustovo typicky pubertálne myslenie a konanie s vysokým stupňom „realizmu“. Takáto transformácia mu išla určite s ľahkosťou jejmu vlastnou, keďže vekovo sú na rovnakej hranici. July (Birgit Stöger) pôsobila spočiatku mierne skostnatelým dojmom, ale je treba si uvedomiť, že samotná úloha neponúkala príliš veľa možností hereckého excelovania (možno našťastie). Ak polovicu diania zaberá prakticky statická kamera namierená na tváre protagonistov nedá sa očakávať mnoho, avšak úspešne sa jej podarilo podať Juliinu ženskosť (relatívny výraz), jej strach, utrpenie, zúfalstvo, presvedčenie etc. V priblíže-

nom zábere kamery prenesenom na plátno vynikne hlavne mimika, ktorá mala za úlohu zvládnuť väčšinu duševných, duchovných, emocionálnych a myšlienkových pochodov (však ich tam až toľko nebolo). Kostýmovanie prebehlo cez rovinu civilu (rifľa, trička, v zime bundy atď.) až do plesového šatu v striebornom, ktorý si July natiahla pri príležitosti písania rozlúčkového videolistu, čo samo o sebe dávalo tušiť, že July sa na svoju smrť pripravovala dlhšiu dobu a tým pádom sa z radostou nechala presvedčiť a odradiť.

Hudobná zložka inscenácie sa obmedzila na pár anglicky spievaných piesní, použitých v ironickom i povzbudzujúcom zmysle, akou bola napríklad živá, optimistická skladba pri odchode na priepať, na „istý“ koniec. Sledovať celé predstavenie v nemčine súvislo hovoriacimi roditelmi „mluvčiami“ a čo viac – hercami by bolo nad moje sily (a sily iných).

Výhodou prekladu do slúchadiel je jeho záchranná funkcia nevýhodou zas prekladateľka, ktorá text raz číta, inokedy sa zdá, akoby ho simultánne prekladala, čo má isté medzery (trhliny) v kvalite. Medzi ostatné a závažnejšie negatíva patrí znemožnenie vnímania výslovnosti a celkového jazykového prejavu hercov. Veľká škoda, ale i moja chyba, bolo sa mi treba na nemčine flákať.

Samovražedné plány sú udupané v snehu, akoby ani nikdy neboli existovali. Láska a opäť láska a ešte raz láska vytrháva stále nové a nové dvojice (samček a samička) z náručia smrti resp. ich do neho vrhá s bozkom na tváry a prísľubom večného objatia milencov v kruhu anjelov hore na nebesiach. Filozofický (obsahový) náboj odlieta s nimi – smerujúc do vákua.

Ľubo Lukčo

Jakub Šofar

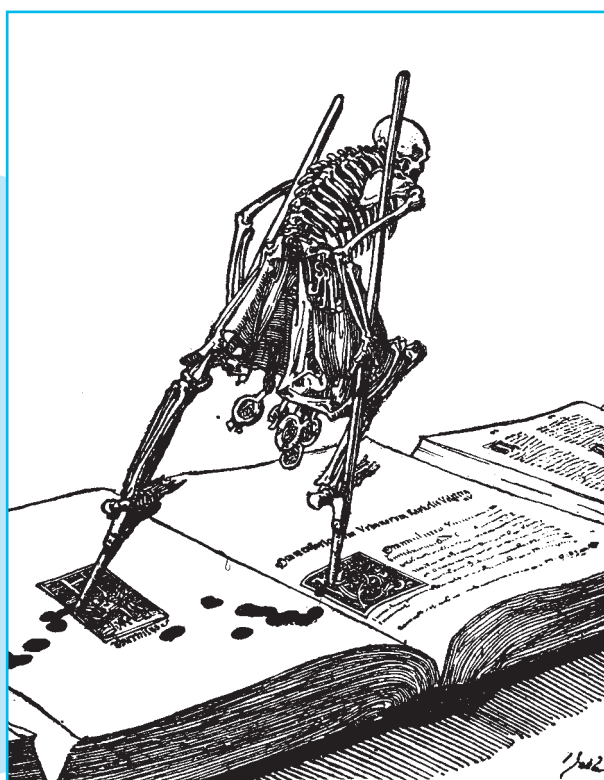
Neočekávaný půvab proletarizace

Jak to, že sociologové už prosazují teze o neexistenci proletářů? A co jsem já?... A co jsem potom já. Jestli si hoši mysleli, že atributem proletáře je umouněná tvář a špína za nehtama, tak ať se mně kouknou do hlavy. Na moutě – to je umouněnost. Zaprášený manšestr obou hemisfér a ze stěn kalvy visí rozervané záclony mouru...

Práce v nebezpečném provozu. Každý den nějaký smrták. Nošení přileb na hlavě chodí kontrolovat osmkrát do týdne. Ve výťahu přivírám oči a čekám, že v každém míjejícím patře se otevře výhled do krajiny Jinde, ale ta je jinde. Jo, jsem trochu básník. Poeta doctus. Umím to. Řekněte slovo a já vám vypálím veršík, to budete mrkat na drát. Už jsem i tiskl. Poslal jsem to mamce, vyzvěšované, vždycky, když přijedu k ní domů, tak na to významně koukne, jestli nemám dalšího kusa. Mamko, kdo si počká, ten se dočká, říkám jí udatně, a myslím si, že už čekám docela dost dlouho. A mamka to ví, ale neshodí mě. Víš, říkám jí, když odjíždím, mám v hlavě něco obrovského. Takovou skladbu. Poému. O všem možným. Slovo „poéma“ se mamce líbí, opakuji si ho ještě dlouho poté, co s dalšími kovkopy ujíždím nočním rychlíkem Praze vstříc.

To se mi pokaždé promítne hlavou, když jedu výťahem. Mamka a poéma. Poéma a mamka. Mamka poéma. Poéma mamka. Poémamka. Pak vylezu v desátém patře a jdu ke strojům. A čekám, co zase bude. Co přijde. Jak to zvládnu. Jak pak vyčerpán sotva dolezu do podnájmu a v kabátě i s tramvajenkou a s letákem na Oxfordský test inteligence vytuhnu na kanapi. To je moje poéma. To je moje poémamka.

Asi před 5 lety jsem obešel pár časopisů s tím nejlepším, co jsem do té doby napsal. Nazval jsem ten výběr *Bez rozpaků, bez molánků*. To je dobrej název. To je sestsakramentsky dobrej název. Všude na mně byli hodní, všude slíbili a slibovali, že dají vědět. Nedali. A rukopis nevrátili. Ani jedni. A já nemám čas kontrolovat jejich básně, jestli

Joseph Sattler, „Moderní Tanec smrti“, 1894

nevykrádaj. A i kdyby vykrádali, stejně bych jim to nedokázal. Znam je, ty Pražáky, správný chlapce. Slibují a koukají přes vás. Skrz vás. No a pak se mi ozval nějaký týpek, že četl moji poezii, že je dobrá, fakt řekl, že je dobrá, a že by pro mě měl práci, kde bych mohl svůj talent, fakt řekl talent, uplatnit a rozvinout. Teď musíš čapnout příležitost za pačesy, říkám si, a začal jsem makat ve Fabrice.

Tak existují proletáři, nebo ne? Přijďte si to zkusit. No klidně. Půjčím vám mašinu, kafe uvařím, ale psát musíte vy. Deset anotací napíšete lehce, to je standard, ale po patnácté už vás začnou obcházet mráčky a oblévat pot. Dvacátou napsat nesvedete – vsadte boty. Dvacetkrát stejně, ale jinak. A to od doby, kdy Fabrika fúzovala s Factory a patří mezi 5 největších firem v oboru, vydává měsíčně třicet i čtyřicet cédéček. A já už od konce první dekády v měsíci chodím za holkama do obchodního vyzvídát: Tak, kolik toho bude? A holky říkají: Osmnáct, to budeš mít leháro. A já se tetelím radostí a říkám si: Dobrých osmnáct, to napíšu poému. Aspoň si ji načrtnu. Když chci za pár dní ověřit svých jistých osmnáct, holky řeknou: Dvacet pět, ale to už je tutovka. Víc ani fuk. Dobrých dvacet pět, to se dá sfouknout. Pak přijde Podšéfíček a radostně zaryčí: Tak básnivče, máš Pegase ohřebelcovaného? Řádně podkovaného? Sedlo batistované? Posnídals vtipné kaše Dr. Oetkera? Zopakoval sis etický kodex? Do týdne to chci mít na stole. Dívám se na haldu papírů a ptám se tiše: Kolik? Jen „štyřicetšest“, to víš, tyhle vypalovačky a MP3 nám ujídají ze společného talíře. Kill to copy, kill to copy, rozeřve se Podšéfíček na odchodu a je ho slyšet po budově Fabriky ještě dávno po tom, co si nevěřičně opakují: Dobrých čtyřicet šest, dobrých čtyřicet šest, dobrých čtyřicet šest. Podobným způsobem zvyšovali počet náletů v Hlavě 22.

Žádných dobrých čtyřicet šest. Špatných. Ukrutných. Vražedných. Protože můžu poztrácet jenom svoje okovy (mimocho-

dem, kdybych nahlásil jejich ztrátu, tak se mnou ani nesešíšou protokol), uvařím hrnec kafe z *Jihlavanky*, ta je nejlepší, a rozložím svoje cykly harmonogramů, algoritmy anotací barevnou tuší na tuhých karetkách. Můj stůl z dálky vypadá jak velín obrovského nákladního nádraží... Protože největší pakárna na světě je psát anotace na cédéčka, každé se prostě musí prodat, a nejhorší je, když to dělá jeden člověk, adín čelavěk, one man show. Ve Fabrice jsem to já, protože Podšéfíček prohlásil, že matka může mít neomezený počet dětí, ale každé by mělo mít stejné mateřské znaménko (přeložte: uplatnění a rozvinutí mého talentu). Nečekejte, že vás nechám příliš nakouknout do svého kotlíku, je to přece jen můj proletářský byznys, ale jen tak abyste věděli, o co jde, vybírám pár svých pracovních nástrojů, tvárnic, modulů, ze kterých se staví budovy pro všechny ty globální megastar:

- dlouho očekávané, neočekávanější
- pilotní skladba, pilotní singl
- nemá konkurenci na našem trhu
- bezesporu (bezpochyby) jeden z nejvýraznějších představitelů
- zbrusu nový
- reprezentativní, unikátní
- je to projekt
- odstartoval
- další lahůdka
- brilantní, mimořádný
- zcela fenomenální
- hitmaker a comeback (roku)
- veleúspěšný
- aktuální trhák
- absolutní špička, nejpozoruhodnější
- raritní

(Poslední slovo se používá, když už to nejde jinak prodat.)

V těch chvílích vysoké magie je *Slovník synonym a frazeologismů* můj jediný kamarád, má práce je alchymie kombinatoriky. Divíte se, že v nejspodnější zásuvce stolu mám pro nejhorší případ schované Grieseho kabalistickou studii SEFER JECIRA a Kerningovy Listy o královském umění?

Čtyřicet šest je fakt špatných. To je až do dna. To už je jen ze vzduchu. To by i Eliáš Lévi, oberčarodějník, možná zaprosil Herma Trismegista o záchranné lano a začal by pomalu odříkávat: Keter, Chocmah, Binah, Chesed, Geburah, Tiphereth, Netsah, Hod, Jesod, Malchut...

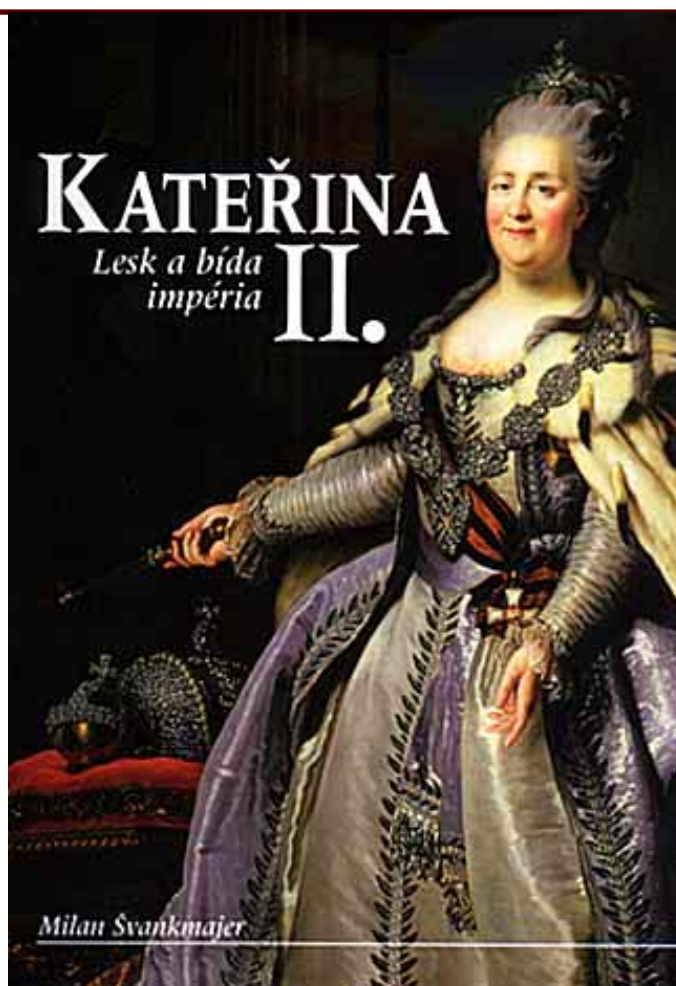
Když jsem odevzdal Podšéfíčkovi svoji měsíční práci, připadal jsem si jak Franta Venclovský poté, co přeplaval Lamanš. Jenže jeho pověstná věta „Já su tak šťastnej!“ se mi ani neprotlačila skrz pysky. Sotva jsem dolehl do podnájmu a v kabátě i s tramvajenkou a s letákem na Oxfordský test inteligence jsem vytuhnul na kanapi. To je moje poéma. To je moje poémamka.

Dva dny jsem spal, 48 hodin Le Mans. Žádné očištné spaní, naopak, 48 hodin na kapače. Spodem mi pomalu natékal život, horem se mi vracela řeč. Jenže, když jsem překročil práh Fabriky, už na mě číhal Podšéfíček. Inu, je to pořád dokola, nezkoušej to na mě. Nech si ty svoje trojský koníky, nech si kukaččí vejce do nějaké poémy, nechte mně do těchle průzračných textů svoje záškodnická slova. Dneska dávám červenou kartu a vylučuji ze hry tato: *marno války se stranit krvavé, duch hovádí, troupem jest jak já, pokálej mne a čist budu, mdlý a sešlý kmet a nechutné kyselo*. No dobře, myslím si, „nechutné kyselo“ je zrovna od Komenského z *Labyrintu*, ale na Halase a Demla jsi nepřišel. Občas je potřeba prohrát nějakou bitvu, aby válka mohla trvat...

Podšéfíček vytáhl z kapsy pomněnkově-modrého saka ošahaný výtisk Nietzscheho *Zarathustry* a zaskřehotal vylosovaný text na tento týden: *Omrzela mne má moudrost, tak jako včelu med, když ho nasbírala příliš; třeba mi rukou, jež se natahují*. Dorskřehotal, odešel.

A co jsem já? Já jsem včelí vosk? Já – proletář slova? Nejsem já ta poéma? Nejsou tou poémou má propašovaná slova? Nestojí to za to? Nemá ta proletarizace v sobě určitý půvab? Mamko, že bych se neplánovaně, neočekávaně dočkal?

Kateřina

Lesk

tou minulostí, zemi popů a mužiků, více či méně tyranských a despotických báťušků – tak nějak vnímáme Rusko. Tamní člověk 18. století prožíval tolik krvavých dobrodružství, že by hrdinové dnešních akčních filmů leckdy raději odhodili bazuky a plamenomety do hollywoodského roští a prchli, než aby něčemu podobnému čelili. Přesto (nebo že by právě proto?) v čele ruského státu tehdy postupně stálo hned několik příslušnic něžného pohlaví. Kateřina II., současnice naší Marie Terezie, se z nich proslavila nejvíce.

To, proč mohla tato žena tak nezapomenutelně zasáhnout do dějin nejen Ruska, ale i Evropy, má své kořeny v době dlouho před jejím narozením. Rusko nepochybně svými dějinami patří do evropského kontextu, zároveň však jeho civilizace obsahuje prvky, které jej z něho vymaňují. Tento rozpor nebyl způsoben jenom specifickou ruskou zeměpisnou polohou, ale především vpádem tatarských hord na carské území. Stalo se tak poprvé na počátku 13. století. Tyto ataky přinesly zkázu rozsáhlým oblastem Ruska a zároveň podvázaly jakýkoliv další rozvoj tamní společnosti. Ta se pak díky své izolaci vzdaluje ostatní Evropě takovým způsobem, že cestu zpět dlouho hledá jen s velkými obtížemi.

Teprve díky vládě Petra I. (1682–1725) se „říše na Východě“ opět definitivně usid-

Manželství Petra
a Kateřiny se po
všech stránkách
prostě nepovedlo.

Historik Milan Švankmajer, odborník na ruské dějiny, napsal před třiceti lety životopis carevny – **Kateřina II. Lesk a bída impéria** – a nijak s ním neuspěl. Psal se rok 1970 a Kateřina II. se tehdy stejně jako její autor nesetkala s pochopením prosovětského režimu. Nakladatelství Lidové noviny až nyní přichází s novým, přepracovaným a doplněným vydáním této biografie. A už zde je nutné poznamenat, že s Kateřinou II. se čtenáři rozhodně nudit nebudou.

Vládla zemi mnoha tváří, mnoha možností, ale i obrovské bídy lidu. Zemi s boha-

Švankmajer Milan: *Kateřina II.*

Lesk a bída impéria.

Nakladatelství Lidové noviny,

Praha 2001, náklad neuveden,

cena 239,- Kč.

a **bída** biografie

luje na evropské polické scéně a zahajuje boj za imperiální podobu Ruska. Tato expanze, která často není limitována přirozenými hranicemi, Rusku přináší slávu a velikost, současně se však podílí na jeho vnitřní zkáze. Zmíněné protiklady se plně projeví právě za vlády Kateřiny II., kdy velkolepé zahraniční politice neodpovídá mizerná sociální i politická situace doma.

V úvodní pasáži své „kateřinské“ biografie se Milan Švankmajer, spoluautor Dějin Ruska z řady Dějin států Nakladatelství Lidových novin nebo autor zdařilého životopisu Petra I., nezbytně věnuje vládě Kateřiny předchůdkyně carevny Alžběty I. Petrovny. Byla jednou z oněch žen, které výrazně ovlivňovaly chod Ruska v 18. století. Právě tato vladařka pozvala do Ruska kněžnu Johanu Anhaltsko-Zerbstskou a její dceru princeznu Sofii, vyhlédnutou nevěstu a později skutečně i ženu následníka ruského trůnu Petra (vládl krátce jako Petr III.). V rámci sňatkové nabídky na evropských dvorech bylo lze Sofii označit za „druhořadou“ partii, přesto měla Alžbětina volba nakonec dalekosáhlé následky. Princezna Sofie, která se do učebnic dějepisu zapíše pod svým pravoslavným jménem Kateřina Alexejevna, hned od svého příchodu do Ruska projevovala velkou dávku odvahy a rozumu. Pomocí těchto rysů své osobnosti překonávala problémy související s pobytem v no-

vém prostředí. Později se právě díky své odvaze a rozumu dokázala udržet u moci, a to i přesto, že na ni neměla legitimní nárok.

Pragmatismus projevila Kateřina i v přístupu ke složité situaci svého manželství s mužem, jehož fyzickou i duševní nezpůsobilost si uvědomoval kdekdo. Milan Švankmajer tuto stránku její povahy dokládá epizodou v populárních biografiích často opákanou. Manželství Petra a Kateřiny se po všech stránkách prostě nepovedlo. Záchranou mladé princezně byl střízlivý úsudek carevny Alžběty, která příčinu bezdětnosti následnického páru hledala správně u Petra a nakonec se přiklonila k řešení, které bylo příjemné jak pro trůn, tak pro Kateřinu. Carevna jí zkrátka vybrala milence a výsledkem tohoto poměru byl budoucí car Pavel I. Od té chvíle Kateřině nehrozil ani (při bezdětnosti carovy ženy obvyklý) odchod do kláštera ani návrat domů do Německa. Samozřejmě podobné salonní příběhy nejsou všemi historiky přijímány jednoznačně, přesto pro laického čtenáře neztrácejí na přitažlivosti.

Uvedená historka dobře nastiňuje charakter mnohdy pro dnešního člověka neobvyklých poměrů, v nichž Kateřina žila a později i vládla. Podmínky na ruském dvoře lze označit za zvláštní i vzhledem k soudobým zvyklostem v jiných evropských státech. Podívejme se na ně tedy podrobněji.

Po smrti carevny Alžběty v roce 1761 nastoupil na trůn její ne příliš k vládnutí způsobilý synovec Petr, na carském stolci toho jména třetí. Svými kroky (například silně propruskou zahraniční politikou) záhy proti sobě vyvolal opozici, která na nejvyšší post vynesla jeho manželku. Kateřina se ujala moci, přestože se nemohla vykázt legitimním nárokem na vládu. Byla sice matkou budoucího následníka trůnu, to ji však opravňovalo stát se maximálně regentkou, ne carevnou – vládkyní.

Navíc vedle sesazeného Petra III. zde byl ještě jeden muž, který by mohl být díky svému původu zneužit pro zpochybnění postavení nové panovnice – byl jím car Ivan VI., jedna z obětí převratů, které se v Rusku odehrály v 18. století, a nyní „bezejmenný“ státní vězeň. Hlasy volající po tom, aby se Kateřina omezila jen na regentství se ale podařilo utišit a problém dvou carů byl „vyřešen“ jejich smrtí, o níž Kateřina oficiálně „nic“ nevěděla. Není to trochu zvláštní? Zkrátka a plytce dva carové po smrti a Kateřina na koni.

Je možné souhlasit s autorem životopisu Kateřiny II., že je nesmírně důležité vysvětlit, jakými prostředky se jí podařilo tento převrat učinit stabilní základnou své vlády; jak se jí povedlo udržet se na trůně. Také samotná metoda převzetí vlády, kterou Milan Švankmajer nijak podrobně neanaly-

Kateřina

Záchranou mladé princezně byl
střízlivý úsudek carevny Alžběty,
která příčinu bezdětnosti
následnického páru hledala
správně u Petra a nakonec se
přiklonila k řešení, které bylo
příjemné jak pro trůn, tak pro
Kateřinu. Carevna jí zkrátka vybrala
milence a výsledkem tohoto
poměru byl budoucí car Pavel I.

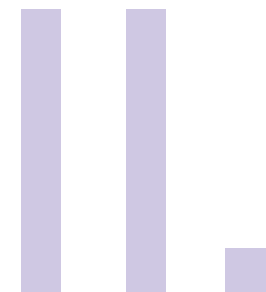
Manželství Petra
a Kateřiny se po
všech stránkách
prostě nepovedlo.

zuje, je ale hodna alespoň zamyšlení. Autor se při líčení pádu Petra III. sice zabývá vtrhnutím gardového důstojníka Orlova do ložnice Kateřiny, které oznamuje začátek převratu, nebo řeší, zda začínající imperátorka omdlela nad zprávou o smrti svého muže normálně či s hereckým nasazením (zda předem věděla o jeho vraždě či ne), některé důležitější aspekty ale pomíjí. Svými okolnostmi ukazuje totiž převrat v roce 1762 plně výjimečnost a nestandardnost ruského prostředí v Evropě. V rámci dynastických poměrů v ostatních hlavních panovnických domech je podobný způsob nástupu panov-

níka na trůn něco zcela nemyslitelného. Vždyť ještě o víc než padesát let později bude v Rakousku stále nepředstavitelné, aby na trůn neusedl k tomu účelu totálně nevhodný Ferdinand V. Dobrotivý – je následníkem, a tak bude vládnout a nikdo se nevzbouří. Specifičnost ruské skutečnosti je tu skvěle viditelná.

Samotná Kateřinina vláda pak vykazovala zajímavé parametry především v zahraniční politice. Milan Švankmajer jejich líčení zvládá čtenářsky přitažlivě. Zaměřil se především na tzv. polskou otázku, která se v této době přestává vyvíjet pro Poláky příznivě. Kateřina zcela ve svém zájmu prosazením volby málo razantního a na Rusku závislého krále Stanislava Augusta Poniatowského podporuje anarchii nahlodávající polský stát. O to snadněji pak za spoluúčasti Pruska a Rakouska dospěla k jeho rozchvácení (viz. trojí dělení Polska 1772, 1793, 1795).

Vedle tohoto problému se za její vlády otevírá také jiná kauza, která bude zaměstnávat politiky všech mocností po celé 19. století. Nese název východní otázka a souvisí s odumírající slávou říše Osmanů, s ovládnutím Černého moře, Úžin a později i Balkánu. Kateřina měla v tomto směru dalekosáhlé plány, které se však jí ani jejím následovníkům v mnoha směrech nepodařilo naplnit. Kateřina spřádala myšlenky o rozpadu kdysi slavného impéria, proto předurčila svého vnuka Konstantina za budoucího vládce říše na Bosporu, ale tyto plány byly přinejmenším předčasné. Přesto

úspěch, a to dost podstatný, slavila, když jako závěr rusko turecké války byl v roce 1774 uzavřen kůčuk-kainardžský mír, který mimo jiné zisky obsahoval důležité odstavce umožňující ruským obchodním lodím volnou plavbu po Černém moři.

Milan Švankmajer v biografii Kateřiny II. velmi barvitě líčí povahu ruského samoděržaví i problémy jeho správy. Zajímavě se také dotýká obrazu ruské carevny jako osvícené panovnice a nevyhýbá se ani popisu jiných významných osobností tohoto období; za všechny jmenujme knížete Potěmkina. Švankmajer navíc volí takový styl psaní, který je čtenářsky dostupný i nehistorikovi. Přesto biografie Kateřiny II. nepůsobí navenek jako tzv. populární biografie – obsahuje vedle efektního obalu také podrobnou technickou výbavu: poznámkový aparát, rejstřík osob a zeměpisných názvů, chronologickou tabulku nebo rodokmen Romanovců (zde by možná bylo lepší naznačit poněkud více, než jak tomu je, osud této dynastie i po Kateřině). Vedle toho jsou součástí publikace i ukázky některých dokumentů (např. výňatky z paměti carevny, její závěť nebo tzv. „Velkou instrukci“, tedy pokus carevny o alespoň písemné osvícené reformy říše).

Monografie Kateřina II. Lesk a bída impéria by evidentně ráda patřila spíš mezi odbornější publikace. Odkazuje k tomu svým technickým vybavením i evidentním zájmem autora o zahraniční politiku kateřinské epochy. Švankmajer čtenáři nejednou sděluje, že o intriky a drby mu nejde (např. prozrazuje, že k napsání životopisu ho nepřivedl zájem o Kateřinu „myslitelku“, „dceru osvícenství“ nebo „kurtizánu na trůně“, ale „problém velmocenské politiky Ruska“ nebo uvádí, že není podstatné, „jakou hrou náhod, ovlivňování a intrik se tato německá princezna zmocnila ruského trůnu, ale to, jak se mohlo stát, že se na něm udržela a vládla Rusku celých 34 let.“). Přesto se místy zdá, jakoby právě ony „nedůležité“, nicméně čtenářsky vděčné intriky a zkazky o erotickém apetitu imperátorky rušivě zasahovaly do výkladu „serióznějších“ informací. Ty jsou pak podány v méně systematické podobě, než jak se to Milanu Švankmajerovi podařilo v jeho životopise Petra I.

Blanka Ronová

AGNES – Agentura neziskového sektoru

Vás srdečně zve na vernisáž fotografické výstavy,
která se koná 7. ledna 2002 v 18.00 hodin v Klubu v Jelení

Eva Hrubá - Za jídlem Martin Voříšek - Ing. Fix mluví

**Zazpívá čínská operní pěvkyně Feng-jún Song,
na klavír doprovází Martin Smolka.**

Otevřeno: po – pá 10.00 – 22.00 hod
Výstava potrvá do 27. ledna 2002

Kontakt: Klub v Jelení, Jelení 15, Praha 1
Tel. 02/333 57 666, 333 55 355. E-mail: agnes@agnes.cz
Spojení: tram 22, 23, zastávka Brusnice (třetí zastávka z metra Malostranská)

Výstavní program klubu je podpořen
Nadací pro současné umění Praha.

Studii Postupim a Československo je možné číst také jako atak na všechny ostatní autory, kteří se tematikou odsunu, česko-německých vztahů či poválečného uspořádání v Evropě kdy věnovali.

Na závěr své studie **Postupim a Československo – mýtus a skutečnost** poznamenává Milan Churaň, že „obranou proti mýtům vždy bylo, je a bude poznání fakt.“ Vytýčil tak patrně také cíl nové edice nakladatelství Libri „Otazníky našich dějin“. Churaňova studie o Postupimi tuto řadu zahajuje.

Milan Churaň je znám jako překladatel a encyklopedista (vedl autorský kolektiv dvoudílného Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století a napsal Encyklopedii špionáže). Jeho novou studii o Postupimi můžeme brát do ruky jako vskutku stručný, ale zároveň věcně obsažný vhled do problematiky poválečné diplomacie i českého vztahu k německé menšině.

Děje před schůzkou v Postupimi, její přípravu i průběh samotné konference (zámeček Cecilienhof v Postupimi u Berlína, 17. 7.–2. 8. 1945) líčí Churaň s dostatkem podkladového materiálu; cituje často u nás nevydané prameny a dokumenty. Pomocí srovnání záznamů několika pasáží jednání Trumana, Stalina a Churchilla (respektive Attleeho) se mu čtivě a poutavě daří vystihnout atmosféru i vztahy mezi státníky, které při jednání vládly.

Snad nejzajímavější je pasáž, kde Churaň stručně shrnuje vývoj česko-německých vztahů. Pomocí přiloženého dokumentu boří v diskusích o odsunu častý argument, že by nebylo odsunu, nebýt zvěrstev druhé světové války. Prozrazuje, že v polovině září 1938 (tedy ještě před Mnichovem!) Beneš pod přísným utajením instruoval ministra Nečase takto: podstoupíme Hitlerovi část našeho území, ale pod podmínkou, že si

„Je třeba bořit mýty a vracet se ke skutečnosti“

vezme „aspoň 1 500 000 až 2 000 000 německého obyvatelstva. Znamenalo by to tudíž přemísťování obyvatelstva...“ Edvard Beneš chystal odsun už rok před začátkem války, vědom si toho, že „celá myšlenka je krajně nebezpečná“. Právě pro podobná fakta má studie Milana Churane možnost vyprovokovat další vlnu diskuse o vztazích Čechů k Němcům (zvláště k těm svým).

Milan Churaň si k tomu klade za cíl očistit obraz, jaký má Postupimská konference v našem povědomí. „Vydalo by na celou knihu, kdyby se měly publikovat všechny oficiální i neoficiální výroky, že o ‚odsunu Němců rozhodli spojenci na Postupimské konferenci‘...Tato tvrzení sugerují představa, že šéfové tří vlád v Postupimi jednali o tomto problému z vlastní iniciativy a že výsledek jejich jednání byl mezinárodně právně závazný...“

Autor zde jaksí pozapomněl, že nabízí jen jednu variantu pohledu na Postupimskou konferenci. I přes zajímavá fakta, která uvádí, jde o postoj vyhraněně jednostranný. Churaň například tvrdí, že „v Postupimi se nečinila právní, nýbrž politická rozhodnutí“. Buduje obraz Postupimi jako jednání, kdy šéfové vlád USA, SSSR a Velké Británie nic nerozhodli; jen se usnesli. Odsun si vyžádala, prosadila a provedla česká strana a byla podporována výhradně Stalinem. (Ne že by Stalinova podpora nebyla rozhodující.) Není to trochu zvláštní?

Politolog Miroslav Kunštát ale ve sborníku Vztahy SRN ke státům střední Evropy (který Milan Churaň v seznamu literatury neuvádí) zmiňuje skutečnost, že ve vztazích SRN – ČR po roce 1989 se stalo vysvětlení Postupimi jedním z problematických bodů při dojednávání česko-německé deklarace.

*Milan Churaň: Postupim
a Československo – mýtus a skutečnost.*

Libri, Praha 2001, vydání první, náklad

1000 výtisků, doporučená cena 195,- Kč.

Nad studií o Postupimské konferenci

Nikdo nezůstane
ušetřen. Svou řádku za
ucho dostávají např.
Vladimír Nálevka,
Robert Kvaček,
Jaroslav Šedivý a asi
nejvíce Jan Křen.

Spolkový ministr zahraničí Klaus Kinkel tehdy prohlásil, že Postupim odsun nena-
startovala a že odsun není potvrzen v mezi-
národním právu. (Tedy vyslovil konstrukci
Milana Churaně.) Vlády všech tří zúčastně-
ných zemí vrátily německou diplomacii
zpět na zem, když ještě padesát let po válce
považovaly za nutné ve svých nótách potvr-
dit platnost Postupimi (obou dokumentů na
ní přijatých) a výslovně potvrdily „zakotve-
ní tehdejších ujednání v mezinárodním prá-
vu.“

Studii Postupim a Československo je
možné číst také jako atak na všechny ostat-
ní autory, kteří se tematikou odsunu, česko-
německých vztahů či poválečného uspořá-
dání v Evropě kdy věnovali. Nikdo nezůstane
ušetřen. Svou řádku za ucho dostávají na-
př. Vladimír Nálevka, Robert Kvaček, Jaro-
slav Šedivý a asi nejvíce Jan Křen.

Při výpadech proti svým kolegům, „kte-
ří nic nevědí a vědět nechťejí“, užívá autor
leckdy ostrého propagandistického jazyka.
Když mluví o tom, že mnoho dokumentů
týkajících se Postupimi ještě nebylo přelo-
ženo do češtiny, rozjede své možnosti napl-
no: „Ignoruje je (ony dokumenty, pozn.
mg) u nás kdekdo, zejména však ti historici,
kteří kdysi pod rudým praporem komunis-
mu obhajovali vyhnání, štváli proti Západu
a Spolkové republice Německo a horovali
pro Sovětský svaz ‚na věčné časy‘ a dnes
pod červeno-modro-bílou vlajkou národ-
ních zájmů znovu obhajují vyhnání... a na
své prosovětské horování a na svůj podíl na
komunizaci českého historického a politic-
kého vědomí jako by zapomněli.“ Ojoj. Na-
štěstí pro nás je zde ale Milan Churaň, kte-
rý s encyklopedistickou precizností zrna-
menával přešlapy a „zločiny“ oněch histori-

ků. A činil tak z velké blízkosti. Vždyť s Ja-
nem Křenem (nebo také s Václavem Kura-
lem a Robertem Kvačkem, které rovněž na-
padá) seděl v šedesátých letech v redakci
Dějin a současnosti. Do ĎaSu psal Churaň
od konce padesátých let, kdy tento časopis
vydávala Socialistická akademie. Pravda
v dobách, kdy byl ĎaS nejvíce pod dozorem
ÚV KSČ, byl Churaň z redakce vyhozen, ale
zase se vrátil, když se více oteplilo. Defini-
tivně byl odejit roku 1969, jako mnozí jeho
kolegové.

Spolupráci Jana Křena s StB věnuje pak
Churaň jednu rozsáhlou poznámku (ve stu-
dii o Postupimi [!]). Nepoznamená už při-
tom, že Křen po roce 1969 pracoval jako ko-
páč vodoohospodářských staveb. Asi by to
narušilo jednotný obraz Křena jako komu-
nistického historika, který je stále na koni.
Ale kde je skutečnost a kde jsou mýty? Ne-
že by Jan Křen byl andílek, ale od historika,
který se bude chtít zabývat jeho charakte-
rem, by se asi mělo očekávat více lásky
k faktům a méně emocí.

Studii Milana Churaně je přesto dobré
číst. Jsou v ní zajímavá fakta a otištěné do-
kumenty, které nutí přemýšlet, přehodno-
covat a diskutovat. Je třeba si při tom ale
dát pozor, abychom neuvízli v síti jeho zlob-
né logiky a pokřivených argumentů i polo-
pravd proti současným „oficiálním českým
historikům“(?!). Je stále třeba dávat si při
hledání fakt pozor na mýty.

Martin Groman

O pozdravu

Ahoj pusó!“ Tento stručný nápis se jednoho dne objevil na zrcadle v koupelně našeho pokoje na koleji. Jakkoliv z něj vyzařuje láska a něha, osud této karmínově červenou rtěnkou napsané věty byl ve skutečnosti smutný. Nikdo z nás se k ní totiž nehlásil. A že tam vydržela víc než tři měsíce, za to mohla pouze naše lenost sáhnout po hadru a strach paní uklízečky, která si dlouho netroufla zrcadlo umýt. Není to trošku zvláštní?

To bylo totiž tak.

Na pokoji jsme byli čtyři: Zdeněk, Marek, Jakub a já. Pozdrav napsala jednoho slunného rána Zdeňkovi jeho přítelkyně Markéta.

Jenže tu byl háček. Zdeněk v té době chodil se dvěma přítelkyněmi současně. Tedy ne zase úplně současně, ale zkrátka bojoval na dvou frontách najednou.

Neuplynul ani týden a Zdeňka navštívila jeho druhá fronta, Maruška. Co čert nechtěl, její první otázka po příchodu do koupelny zněla: „Komu to patří?“ Zdeněk se samozřejmě nechtěl ani jednoho ze svých děvčat vzdát a tak, aby se vyvlékl z podezření, svedl všechno na Marka.

„Ta pusá je Marek,“ odpověděl a měl klid.

Honzy Hanzla

Sex!

Vraždy!

Plyšáci!

Podobrazník...

Po jisté době ovšem zavítala na kolej Markova přítelkyně Julie a protože si nebyla vědoma, že by kdy vylévala své city na zrcadlo, neváhala se dotázat, komu je nápis adresován.

„Ten? Jakubovi,“ odpověděl Marek, ani nemrkl.

Jakub sice v té době přítelkyni neměl, zato byl čerstvě ženat. Nápis samozřejmě neušel pozornosti jeho novomanželky, která ihned začala pátrat po tom, není-li její novomanžel pusou ještě pro někoho jiného, konkrétně pro nějakou s červenou tlakou.

„Ne, ne,“ bránil se Jakub, „to je Honzovo,“ namočil mě do té rtěnkové aféry.

Po nějakém čase navštívila naši kolejní ubikaci i moje přítelkyně a nevěřili byste, co ji hned po příchodu zajímalo. A pak že nejsou všechny stejné!

Zachoval jsem se zcela po vzoru svých starších kamarádů, ale budiž mi útechou, že já jediný mluvil pravdu.

Veškerá podezření byla odvrácena, kruh se uzavřel. Ten nápis tam ovšem ještě další tři měsíce zůstal. Muselo mu být strašně smutno, protože jsme se ho všichni zřekli.

Pak najednou zmizel. Buď spáchal sebevraždu, nebo odešel někam, kde ho budou mít rádi tak, jak si zaslouží.

Horky Václava Bolemíra Nebeského 2001

Příloha Horky Václava
Bolemíra Nebeského
2001 vznikla na základě
stejnojmenné literární
soutěže, soutěže, v níž
jako jediné ze všech
vyhrává každý, kdo ji
obešle. Porota soutěže
vybrala některé
z došlých textů či jejich
částí do této zvláštní
přílohy jen dle svého
osobního uvážení,
neklade si tedy nárok na
jakoukoli obecnější
platnost svých soudů.
Není to trochu zvláštní?

Oči, samý oči.

rozkopanej chodník
rozkopaná silnice
makal jsem u lopaty
zaměstnán na dobu určitou

namožený svaly začínaly tuhnout
dlaně plný mozolů
sem tam cígo
sem tam lahváč
setřeš pot
a podíváš se po lidech
po pěkných, mladejch ženských
co si sebevědomě vykračují v minisukních
co čas a vejplatu utrácí
v kosmetických salónech
sou čistý a voňavý a maj bílý zuby
mobily za 18 táců
drahý punčochy, na kterých se
jen tak neudělaj oka

OKA OKA
lidský oka
volský oka
oběd v putyce
guláš se šesti
v partě dělnasů
co toho moc nenakecá
jenom:
„Tak na zdraví.“
„Dej mi cígo.“

a tak

utřu si nudli z nosu
do ruky
zapálím si
vracíme se do práce

a žádný oka
těch sebevědomých žen
v krátkých sukních
nespočinou
na mý špinavý postavě
co facha s rýčem
a nemá čas ani náladu
se zasnít

A venku řvali ptáci

Evžen seděl
doma
v kuchyni
Chtělo se mu srát
Bylo poledne
Ač duben
letní teplo

Evžen pil
od devíti
neředěnou vodku
Chtěl se původně
učit anglicky
aby sehnal
ňákou práci
Měl doma
magnetofonový kazety

Lesson number one
a tak
Ale

Evžen pil
od devíti
vodku
a pěkně ji
cejtil
v tý svý makovici

Dopil láhev
vzal ji do ruky
do svý levý ruky
ruku natáhl
a podíval se
na flašku
v rovině jeho očí

Řekl:
Já prostě život
bohužel cejtim
jako železnou
smrdutou kouli
kterou s sebou vleču
a sakra potřebuju
něco k zesnadnění

Pak se podíval
opilým pohledem
ven
kde bez přestání
řvali ptáci

Bradavice

udělala se mi
na palci bradavice
nebo co to je

„dobrá, tak si sundejte
botu a ponožku“
řekla doktorka

„ne, to je tady
na mý ruce“

„aha“
zasmála se jak osel
třeba je šílená
pomyslel jsem si já

zničila mi ji čpavkem
nebo čím
na vatě
která byla omotaná
na špejli

zasyčelo to
nateklo to
a bolelo jak kráva

„přijďte za čtrnáct dní“
řekla

„jo, děkuju“

nepřišel jsem
palec se zdál být v pohodě
a taky byl

stačilo bohatě
že jsem zlomil klíč
v zámku dvěř

některý věci se nemusejí
opakovat

Jan
Říha

Ho
Vác
Bole
Nebeském
2001
Příloha

Vnímání

V autobusu si ke mně přisedl děda
měl psa, který nechtěl sedět
na hýbající se zemi.

Oni spolu mluvili.

Páníček z něj nespustil oči.....(překážíš, sedni si

a buď v klidu)

Pes mluvil celým tělem,

všemi pohyby to říkal.....(nechci sedět, drncá to,
chci běžat, chci běžat)

Já tam seděl a poslouchal,

až pak mi došlo, že nevydali jediný zvuk

Ladislav
Zeman

Příloha

Byla...

Moc mi toho nezbylo,

ze života,

pár fotek na kterých vypadáš hrozně,

papír popsaný tvou rukou,

ani to není dopis pro mě.

Píšeš o Václavovi druhým –

Píšeš to krásně.

Málo?

– taky o Václavovi třetím.

pamatuj na čas

který vchází pomalu

po špičkách

a ty zmožen hlukem

tohoto prostoru

hledáš

tiché místočko ve vesmíru

kde by ses mohl napít

z něčích dlaní

křišťálových vod

a prostoupit

všechn

„všechn“

čas

i s tím prvním

jablkem

některá rána

se probouzíš dřív

i bez budíku

tiká ti tep

v ústech ti mlčí ticho

zemdlévající svět

právě otvírá

své oči

dokořán

kdyby v noci

přistoupil milosrdný

a otevřel

řeku žil

aby rozkvetla

zahrada krve

jen na chvíli

na dlouhou chvíli...

a v té minutě

mezi spánkem a bděním

pálíš všechny

své touhy

v té chvíli

ti kromě srdce

nezůstává na dlani

vůbec nic...

useknout ručičkám čas

uprostřed svítilen

zapomínat

na svou bezmocnost

jako upíječi bolestí

pomalů vtékat

do bran

vlastního podzimu

Reklamy nelžou

Zpočátku to vypadalo jako celkem banální příhoda.

V jednom rohu kupé seděla paní, říkáme jí například Tina a právě se chystala vařit na stránkách celoplošného ženského časopisu. Ve druhém rohu seděla jiná paní, říkáme jí třeba... třeba Harlequinka, určitě prožívala vulkanickoexpanzivní polibek na stránkách jahodotrafikového románu.

Ale ne, ne... to ještě není ono. To nejlepší teprve přišlo. Pán s výmluvným úsměvem. Chudák, omlouval se, že má hrozný hlad a vzápětí na to ve své puse utopil rohlík v Poděbradce. Ále to taky ještě není ono. Chvililinku ááá jo, jo pak se to stalo. Z tašky vylovil jogurt jako kouzelník z ušáka v klobouku. Nejprve orálně uspokojil víčko a poté za pomoci zvláštní erotické pomůcky v podobě lžičky jal se masturbovat jogurt. Přisahám, nikdy předtím jsem nic takového neviděla. Masturbovat... to jo..., ale jogurt? Vzpomínám si, že coby pubescentní dívka jsem občas vídávala u řeky muže, vykonávajícího téměř shodné pohyby s mužem sedícím v kupé vedle mne, jen věc, kterou při tom drželi v ruce... a za to dám krk, vypadala úplně jinak.

No, ale nebudu zdržovat, vraťme se zpět do kupé. Zatímco muž dělal ty směšně rychlé pohyby s pomocí vskutku originální erotické pomůcky, přistihla jsem se, že se můj zrak stále zastavuje v jednom a též místě rozečtené knihy... ptala se poněkud dychtivě...

ptala se poněkud dychtivě... ptala se poněkud dychtivě a tak pořád kolem dokola. Dál jsem prostě nemohla číst, nemohla jsem se soustředit. Kůže z husy mi obcházela tělo. Ano, je to tak... to on... ten jogurt... zatraceně... vzrušoval mě. A pak, že reklamy lžou. Já to věděla. Před očima se mi točilo televizní... „někdo to má rád ve vodě, někdo to má rád ve stoje,“ a všechny ty slastné a blažené tváře jogurtů i lidí. Ale upřímně, přece jen bylo zaseto malé semínko nejistoty. Je to normální, aby mě vzrušoval jogurt? Asi se budu muset zeptat psychiatra, jestli se nejedná o nějakou tu deviaci.

A co myslíte vy?

Geometrie jistých věcí

A úhel věcí zlomen do kruhu
ohnutá páteř
šapitó bez východu
obludárium zrcadel

**Kateřina
Bolechová**

V úplňku

A měsíc vyl
na kočky psy vlky
a všechny ty
co se vraceli
z hospod a odpoledních směn

Opuštěný, večer, v chrámu

Klenba chrámu znějící v šeru
svou vlastní, zvláštní písni.

Nasloucháš.

Tma a strach dnes výjimečně nejsou bratry.

Jsi rád, hřeje tě u srdce.

Malby, fresky a sochy tančí
v pozadí.

Ticho zní hlasitěji než kdy jindy.

„Zvony!“ voláš, „Zvony!“

Ne, neslyší tě, nechťejí.

Vítr zavrzá.

Malby, fresky a sochy končí
a rozplynou se v šeru.

Vítr zavrzá.

Chlad prochází tvým tělem:
tam a zpět,

naopak.

Dělá, co se mu líbí.

Nekonečná chvílka pochyb trvá tak krátce.

Tak krátce!

**Juraj
Šefčík**

Lidé

Lidé jak svázané loutky,
provázky loutek svázání.

Lidé jako slova

bez háčeků a čárek.

Lidé jako vrazi

myšlenek spanilých a snů

včerejších nocí skoro zapomenutých.

Lidé jako smutné přetvářky,

lidé jako kopie bezmoci,

lidé jako nekonečná pustina,

protkaná stezkami vedoucími odnikud nikam.

Lidé volající nahoru a padající dolů.

Lidé dnešních dnů,

protože zítřek už stihli zavraždit.

Horké léto

Měla jsem úrodné srdce
úrodné jako černozem
než nad mou hlavou černý havran přeletěl

Měla jsem žádoucí tělo
žádoucí jak první žeň
než nade mnou svá křídla rozevřel

Měla jsem spalující touhu
spalující jak letní den
než mne svým zobákem navždy oněměl

...bylo to horké léto

**Martina
Bittnerová**

**Marek
Čáslavský**

**Erika
Šídová**

Psychiatrická léčebna

U prolhané jeřabiny
Sedíme spolu
Nohy se kymácí
Ve volném prostoru
Naše malé ruce
Vkládají do úst
Obrovská sousta
Naše oči jsou roztěkané tečky hvězd
Držíme se za palce
Čteme Prousta
Pod vládou
Necháme se silou vést
Jsme jenom pacienti této léčebny
Kterým skutečnost vyvrátila tvář
Ve tváři jsme trochu nevšední
Ale uvnitř
Jsme jednotkou Vás

Střípek světla

Střípek světla dopadl Ti na tvář,
Bláhově ses usmál a lehl sis na zem,
Tvé oči se jen radovaly,
Jak by ses ztotožnil s tím barevným sklem...
Střípek světla se prodral sklem barevným,
Ten střípek světla byl snad znamením,
Které mělo „něco“ symbolizovat,
Neměli bysme jej za hlavu zahazovat...
Střípek světla – on nedá se popsat
Střípek světla – chtěl bys o něm knihu napsat
Střípek světla...
...to byl počátek našeho světa...

Václav Franc

František (úryvek)

Naše rodina žije od nepaměti v Bystřici. Alespoň to tak říká děda, protože já to nemůžu dost dobře vědět, protože mně letos na podzim bude jedenáct a nepaměť si vůbec nepamatuju, ačkoliv o mně paní učitelka Anna Hynková v Újezdě říká, že mám pamatováka a že ze mne něco velkého bude. A protože ze školy vím, že každá velká osoba našich dějin má psát paměti, začal jsem si psát i já svoje vlastní paměti, protože, jak říká můj otec, co si člověk neudělá sám, tak za něj nikdo jiný neudělá.

Naše rodina žije v Bystřici stejně jako jiné rodiny, ale naše rodina se jmenuje Fraňkova, protože můj táta je František Franěk a můj děda je taky František Franěk, ačkoliv jsem vůbec nemusel být František Franěk, jak říká babička Františka Fraňková. Když se moje mamince Mileně Fraňkové narodila moje nejstarší sestra Milena Fraňková, nebyl můj táta nadšený, protože čekal, že se jako prvorozený narodím já, ale měl smůlu a musel si počkat. Potom se narodila moje druhá sestra Blanka Fraňková a můj táta chtěl, aby se jmenovala po něm Františka Fraňková, ale to zase nechtěla mamka, a tak se pohádali a nakonec všechno rozhodla teta Blanka, která se jmenovala Fraňková než si vzala strejdu Oldu, která řekla, že Blanka je hezké jméno a moje sestra se klidně může jmenovat po ní a že ať táta nejančí, že se ještě kluka klidně dočká. Babička vypravovala, že když se totiž narodila moje druhá sestra, řádil táta po dvoře, kopal do plešek na mléko, které jsme vozili každý den na náves, kam si pro ně jezdili z mlékárny, až se válely po celém dvoře.

No a nakonec jsem se narodil já, František Franěk, z čehož měl radost táta i děda, ale hlavně táta, protože náš rod nevymře po meči. Děda měl taky radost, protože zrovna, když v Bystřici čekali moje narození, tak táta byl v práci a sestry s babičkou na procházce s babičkou a telefon z porodnice bral děda, takže si nepamatoval skoro nic. Jenom rychle běžel za babičkou a sestrami a snažil se jim rychle vypovědět tu novinu, ale nemohl si vzpomenout, kdo se vlastně narodil, kdo se vlastně narodil, jen drmolil tři kila padesát a babička se na něj na oko zlobila.

Jiří Kočí

Komínová

Jsem komín
uprostřed prázdný
v očích štiplavý dým

Lásko zatopilas'

a popel padá na víčka...

Telefonní

Jsem telefon
co nemá ve sluchátku mikrofón
Asi tajný agent mi jej vymontoval

Já vytáčím stále Tvé číslo
slyším Tvé: „Haló! Kdo volá?“

A řvu!!! a řvu! a...
ř...v...u

a ... zbytečně...

Dentální

Jsem dentální nit'

Denně slyším špínu tvých úst

A denně mě nakonec roztrhneš vedví...

Marné sny

Už tak dávno
a přeci dnes,
přec tak vzadu.
Až tam,
kde stromy šeptají
a hvězdy
křičí své žalmy
do deště.
Modrají závistí, studem.
...
A zhasla i ta poslední.
A přec tak dávno,
jen zítra snad.

**Kristýna
Moješčíková**

Horky
Václava
Bolemíra
Nebeského
2001

**Tomáš
Makaj**

Zpívající fontána

Proběhneš se hrstkou prachu
a zítra svlékneš své nahé tělo.
Až na duši.
Nakreslíš slunce
a nakreslíš strach,
nakreslíš hvězdy
měsíc
i mraky.
A zítra se svlékneš
až na duši,
v mracích
se roztančíš.
A možná,
nebo jen snad,
ti slunce vysuší
od slz duši,
co mění se v šedivej
prach.

Spánek sen

Natáhni prsty
dotkni se tmy
jediným hmatem
obleč sochy v parku
posbírej slova milenců
(i ta nehezká)
upleť z nich věnec
hoď ho do vody
a
pak
spokojeně usni
(nic víc)

Zmatně matný obrys

Čím vším jsem mohl být
kdybych vykročil přímo z okresního lesa
Tím vším jsem mohl být...
něčím dozajista obráceným
a nikdy bych mezi řádky
neutrácel kousky světa
Byl bych...
byl
ale nejsem
Tím vším čím jsem...
...každé ráno vstávám dozajista
překvapený sám sebou

Modrý kamínek

(úryvky)

Rád jsem si prohlížel staré pohlednice. Tatínek, coby dítě základní školou povinné, je sbíral. Poté ale ležely bez povšimnutí spoustu let zastrčené v zásuvce vedle svátečních příborů a dálkových balení kapesníků. Objevil jsem je náhodou, rozvázal červenou stuhu, kterou byly úhledně převázané, a k nohám se mi vysypal celý svět. Tajemně uzoučké ulice, zapadající slunce nad mořem, jezera, autobus plný lidí spěchající horskou silnicí, staré zpusťlé hrady, vodopády, města. Na druhé straně pohledů stála přibližně stejná přání a pozdravy jako: „Od moře tě zdraví Jirka“ nebo „Milá babičko, je zde krásně...“ nebo „...už se na vás těší strýc Pavel“ a jiné

a jiné. Představoval jsem si sám sebe, jak cestuji těmito podivuhodnými kraji...

...

Prošel jsem celým městem, zahradami a sady v jeho okolí, parky, kde stojí houpačky, ruská kola, kolotoče. Nemám kolotoče rád. Země se točí kolem Slunce, Slunce se točí, Měsíc se točí kolem Země. Když sednu na kolotoč a ještě ten se začne točit, je toho na mne mnoho.

...

„Umíš zpívat?“ zeptal se, když jsem uleh do vysoké trávy a zavřel oči.

„Ne,“ brouknul jsem rozmrzele.

„Nevadí, budu si tedy zpívat sám,“ pravil a začal:

„Jeden slon se houpal

na nitce z pavučiny.

Když ho pavučina udržela,

zavolal dalšího slona.

Dva sloni se houpali

na nitce z pavučiny.

Když je pavučina udržela,
zavolali dalšího slona.

Tři sloni se houpali
na nitce z pavučiny...”

...

„Myslím si, dobrý mnichu, že člověk žijící obklopen štěstím je po čase musí přestat jako štěstí vnímat. Stane se pro něj všedností. To máte jako s květinou. Přičichnete-li k ní jednou za delší dobu, vnímáte krásnou vůni. Když ale žijete květinami obklopen, necítíte nic.“

...

„Když jsem byl mladý, měl jsem rád hvězdy. I jedna dívka je měla ráda. Její hvězdy vycházely nad jižním obzorem a moje nad obzorem severním. Abychom je mohli pozorovat, každý ty své, museli jsme si stoupnout proti sobě. A tak se stalo, že jednoho jasného večera se naše pohledy setkaly. Kdybych hleděl na stejný kus nebe jako ona, nikdy, nikdy bych tu dívku nepoznal.“

Michael
Doubek

Horký
Václava
Bolemíra
Nebeského
2001

Žaneta
Procházková

Válka s Froggy

(úvod)

Rozhlas vyřvává do zmateného davu hlídaného Froggy: „Pozor! Číslo 120 500 až 130 500 ať se připraví k transportu! Opakuji: číslo 120 500 až 130 500 ať se připraví k transportu!“

Všichni začínají nervózně přešlapovat a strkat se.

„Jaké máš číslo?“ ozval se Hirut za zády podvědomý hlas. Otočila se a spatřila svého přítele Axe, se kterým se kdysi seznámila na planetce Tarkas – posledním ráji, kde ještě rostly rostliny a žila zvířata. Jak bylo krásné procházet se mezi opravdovými stromy, poslouchat ptáky a moci se napít čisté vody z potůčku! Ale to už je pryč. Dnes je z Tarkasu vojenská základna...

Zelený Frog si ulevil drsnou nadávkou. Hirut se probudila ze snění a uvědomila si, že se jí Ax ptal na číslo.

„127 890,“ zašeptala a viděla, jak se mu šedý obličej rozzářil.

„Možná pojedeme spolu.“

„Kam vlastně?“ posteskla si zoufale.

„Snad si z nás chtějí udělat otroky do dolů nebo do muničních továren.“

„Já slyšela, že nám voperují do mozku čip a udělají z nás své vojáky,“ spiklenecky se přidala dívka z Macu se zářivými stříbrnými vlasy.

„Snad nás vymění za své zajatce...“

„Ticho tam!“ rozkřikl se na ně Frog a výhrůžně zvedl svůj bič, který vysílal so těla silné energetické impulsy, takže měla oběť pocítit, že se rozpadne na miliardy atomů. Všichni zmlkli.

„Tak rychle! Rychle! Do lodi!“ Proud lidí se pohnul a začal mizet v útrobách nákladního vesmírného korábu. Příliš pomalé popohnala rána bičem nebo obyčejný kopanec. Ve vchodu každému vpálili do kůže jeho číslo.

LITERÁRNÍ NOVINY

– až domů

PŘEMÝŠLÍTE, CO DAROVAT K VÁNOCŮM?

Když si předplatíte Literární noviny na rok 2002, můžete vyhrát jednu z těchto cen:

- ♥ Volné lístky na Febiofest
- ♥ Vstupenky pro 2 osoby do Divadla v Dlouhé
- ♥ Řadu zajímavých knižních titulů
- ♥ CD od vydavatelství INDIES
- ♥ Vyhlídkovou plavbu po Vltavě
- ♥ Výtisky Revolver Revue
- ♥ Trička Literárních novin a předplatné zdarma

Slosování cen proběhne 12. prosince 2001 v 19.30 hodin v rámci literárního večera ve Studiu Paměť (Truhlářská 3, Praha 1), a jeho výsledky budou zveřejněny v Literárních novinách č. 51/2001.

Jste-li již sami předplatiteli, můžete tyto ceny vyhrát, pokud předplatné darujete!

Nabídka platí do 11. prosince 2001 pro všechny druhy ročního předplatného.

Stačí, když pošlete objednávku se svou adresou do redakce:
Společnost pro Literární noviny, Na Pořící 12, 110 00 Praha 1,
e-mail: liternov@comp.cz tel. (02) 24 81 24 80

V příštím čísle (vychází 31. prosince 2001)

si přečtete:

Fenomén Déjà vu

Nová próza
Ondřeje Macury

Rozhovory
(mimo jiné s týmž)

Plum, plum – Periplum!
Vladimíra Novotného

Recenze
na Hastrmana
Miloše Urbana
a na Literaturu a feminismus
Pam Morrisové

Katka Rudčénková
v Kremži

Maryša
očíma Honzy Petružely

Déjà vu?
Na shledanou příště!